

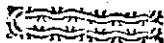
A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG.
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indult BÉTSBŐL Pénteken 22. Aprilisben 1791.

B É T S.

Ma, u. m. Tsötörtökön már reggeli 7 óraker,
a' N. M. K. Teltörzö-Sereg, a' F. Udvari Isteni tilzteletre bé-jött vala az Udvarba, és az ezen alkalmatossággal esni szokott F. Udvari Ceremoniák, és az Udvari Isteni tilztelelet végben menének. — Ugyan ma, reggeli 9 óraker, a' szokás szerint, meg-némülának a' Bétsi harangok — és a' köz-nép' gyökeres vélekedése szerint ezeknek hangjok Romába indula, a' honnan Szombaton reggeli 9 óraker várjuk visszafra;

Egy Bétsi mosdatlanak sülekben sügdosva járó hir, mellyet mi tsupa költeménynek lenni reméllünk, annyira reszkedtetü uj-jaink között lévő iró-pénnankat, hogy ezen költött,

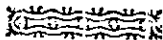

leg-alább bizonytalan hirnek le-írására elégtelenek lévén, így kiáltunk-fel: Uram! ezen titkos szomorrú hirt engedd költeménynek maradni! — Azonban meg-hólt a' Frantzia Nemzetnek 2 fényesebb tüköre *Versénes*, *Mirábó*; meg-hólt a' Nagy *Fridrik*, meg-hólt az ennél-is fokkal nagyobb *Joséf* — meg-hólt az Auszriai Ház ellenségeinek leg-keményebb ostroma *Ludon*; meg-hóltak és meg-halnak mindazok, valakik születtek; tsak azon külömbséggel, hogy edgyik az emberi Nemzetnek nagyobb, a' másik kisebb kárával; edgyik kisebb, a' másik nagyobb hasznával szokott ki-útozni a' *Nap* és *Hóld* Országából. — Midön ama tsak nem egész Európában leg-nevezetesebb Frantzia fő Minifter *Versénes* (kiről a' tartatik, hogy 30 esztendőktől fogva esett minden Europai nevezetesebb változásoknak ő vetett volna fundamentomat) meg-hólt; gyászol vala a' Frantzia Nemzet, és minden-felé azt belzélkik vala: hogy fok Országoknak esztét temettette el magával. — Midön most a' Nemzeti-gyűlésnek úgy nevezett Feje, *Mirábo* meg-hólt, gyászba öltözött *Páris*, és azon a' napon minden muzsikák és mulattságok meg-valának tiltva. Sőt az *Antin* utzája, melyben *Mirábó* meg-hólt, az ő nevével *Mirábó* utzájának nevezetett. 's. t. Nem tsuda; mert fok függ egy embernek életétől, vagy halálától. Sokszor egy embernek élete fok 100-ezer embereknek tartya életét, ellenben halála Országoknak halála; valamint meg-forditva. — Meg-halni nem ujjság! — éltesse az Isten az Országok fjeit; és özlopait! —

Ollyan hangal érkeztenek közelebbről Bétsba a' hirek, hogy a' Nápolyi Király, a' Fő Hertzegek's minden Udvari Tisztek, nem külömben *H. Auersperg* Adám, *Gr. Zitsy* István Hitelsével edgyütt, mind a' Felséges Fejek' kisirőji, *Velentzében* egy különös mulattságos Vendégségben mind Magyar köntösben jelentének-meg; sőt még ezen nevezetes alkalmatofságra, az ő Felségek' számokra pompáson fel-ékeztett hajókat evező Legények-is Magyar kön-

köntösbe valának öltöztetve azért, hogy ezzel ezen Felséges Vendégeknek kedveket nyerhessék. — A' múlt Szeredára várának vala a' *Nápolyi Felség Romába*. — Felséges Urunknak pedig mostani hol létéről, mi leg-alább, semmit sem tudunk. — A' mi Felséges Afiszonyunk, Koronánk Örökösse *Ferentz* fő Hertzeg és az egész Fő Udvar kívánt e-géségben vagyon külömben, tsak ama szeretetre méltó *Amália* Fő Hertzeg Afiszony fekszik him-lőben.

Egy ezen hónapnak 16-dikán költ Kegyelmes Rendelése szerint ő Felségének a' Külső-orzági Nád-méznek bé-hozása, és az azzal való Kereskedés i-ső Juniustól fogva megint szabad lészén, a' haj-don szokásban volt fizetése mellett. Ezen a' Bétsi Közönség nem keveset örvend, mivel, nem tsak az, hogy a' mostani Nád-méznek több a' méze, mint a' méze, hanem a' Külső-orzági Nád-méz-nél sokkal drágábban, az az 51 kron fizettetik fontja, holott eddig majd tsak fél ennyi árron vásárolta-tik vala a' leg-jobb Nád-méz. — A' Bétsi ugy nevezett Politziát méltoztatik ő Felsége egész-szen más lábra állítani. — Ennekutánna minden külső Városbéli uttzákban egy egy erre rendelte-tett háza lészén a' Politziának, mely tsak azon ut-zában eső történetekre fog vigyázni, és kötelessége lészén tsak leg-kisebb tsalárdságot vagy bünt is az Ország Törvény-székén fel-adni, mely alatt fog len-ni ezután a' Politzia, és 500 Személlyekkel fog ne-vedni. — Az egész Birodalomban szemmel élő tikosabb Politzia-is kétség kívül jobb lábra fog állani. — A' Bétsi Mézárásoknak mind eddig ő Felsége vásároltatott Mézárásokra való Barmot az egész háború alatt, hogy a' Marha-húsnak árra rend-kivül drága ne légyen; melly kegyelmessége ő Felségének ezen 3 esztendők alatt egy néhány mil-liomokban mondatik kerültnek lenni; már most ugy értjük, hogy ő Felsége ezen Marha vásárról le-mond-ván, a' Mézárások magok erszényekre bizatik. — Bétsben az a' hire, hogy Lengyel Ország *Austriai* áltat.

oltalmat keresne — kap minden-felé mint a' vízbe haló. — Tellyesek minden Ujjság Levelek a' háborus és békecséges környüllásokkal; de minthogy, ha az egész Világ értelmét ide írjuk-is, semmi meghatározott igazságot nem írhatunk, jobb hogy halgassunk, mintsem más maszlagos fejek után önként álmadazzunk, 's nyilván hazudjunk. Rövid idő alatt bizonyost hallunk. — Az igaz, hogy Konstantinápolyban Pellsis vagyon, és hogy a' Portának állopotja nem a' leg-jobb farkon áll. — Azt olvassuk a' *Boszniából* jött Levelekből, hogy itt az Ó hitű Popáknak öztönezésekből mindenütt különös Isteni tiszteletek és áhittatóságok tartotnak a' Török Birodalambéli Görög Keresztények által azért, hogy az Isten a' Muszkát segítse, és őket a' Török járom alól szabadítsa. A' hol szabadítottjának esmeri a' föld népe Ura ellenségét, és ohajtva várja annak érkezését, könnyű ott hadakozni. — Valamit még eddig a' hadakozásról és békecségről ezen esztendőben irtanak, mind csak Krapulás fő gőzelgése; azért jobb, hogy halgassunk, 's várjunk időtől, nem meszse vagyon. — Igy mikor a' bizonytalan háborus és békecséges tudósításokról panaszkodnánk, egy sebes Muszka Kurir érkezék tegnap reggeli 8 órakor Bétsbe, a' mi Udvarunknál lévő Muszka Követ H. *Gallitzin*hoz, ki azt a' tsalhatatlan hirt hozá nekünk, hogy Aprilisnek 5 dikén a' Muszkák nem meszse *Sumlyohoz* rá-ütven az ott fekvő Török Sergekre, ezekből 3000-et le-áprítának, 2000 nél többet el-fogának minden Vezé-reikkel edgyütt; a' többit nyakra főre szélesítven el-100 a'probb 's nagyobb hajókat, ágyukat 's más hadi-készületeket prédába nyerének. Már ezen hir tudjuk, hogy igaz és nem költemény, mellyet minden környüllásnaival fogunk Érd. Olvasóinkal közleni, mihelyt az Udvari Levelek által közönségessé tétlenek — Jó Reggelt *Szisztov!* — ezen, még véres fegyverét is jól meg nem töröltt Muszka Tábor nints 3 mértföldnyire a' háta-megett *Szisztovnak!* A' gonosz Anglusok, az álmas Hollándusok és az ezet folytélyú Pruszszusok, a' segítség eránt addig deli.

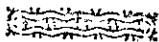
delibernak, hogy oda Saguntum! Executio peragal
a' Mulzka. — Többet hallunk minden órán.

Füred 11-dik April. — Tettes Ns. Zala Vár-
megyének, az Ország Gyülésére botsátott Követjei,
Japrai Spisich János Vice Ispány, és Sárdi Som-
sich Lázár K. Tanácsos Úrak, a' Diétának el-múlt-
tával haza érkeztén, az említett Nemes Megyének,
ezen folyó esztendőben April. 5-dik napján tarta-
tott Köz-Gyülekezetében, a' Tettes Karoknak és
Rendeknek tellyes meg-elégedésekkel, meg-tették
Követi jelentéseket, 's ízámot adtak Követtségekről.
A' Mlságos Gróf Fő Ispány *Althan János Ur,* el-
más Orátzióval kezdette-el a' Gyülést, és ilyen
formán szollította-meg az egybe gyült Rendeket:

Tekintetes Karok és Rendek!

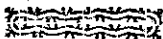
Noha valahányszor ezen Kormányozásom alá
bízott Nemes Megye' gyülekezetében jelen lenni
szerentséltetem, mindannyiszor több mind közönsé-
ges örömmel vizagztaltatom: de e' máj napon még-
is kétszeres, sőt tellyeséggel meg-tetézett öröm il-
leti ízivetem; midőn azon két érdemes Tagjait Ne-
mes Megyénknak, kiket ennek-előtte 10 hónapok-
kal edgyes akarattal választván, mint Követeket,
Országunk Gyülésére botsátottunk, most onnan lett
vizsza térésekkel, ismét Köz-társaságunkban tisz-
teljük, és őket tizedfél hónapokig tartott Országunk
Gyülésének ditső ki-meneteléről majd-majd ízolla-
ni halljuk.

De nem leszek talám terhekre a' Tettes Karok-
nak és Rendeknek, ha várakozásokat kis-korig
függőben tartom: miglen egy két szóval előre ki-
magyarázhatom azt az érzékenységgel tellyes meg-
vizagztalódásomat, mellyet egész a' meg-elégedésig
találok abban: hogy minekutánna olly kétszeges
szorgalmatossággal törekedtünk zür-zavarba kevert
állapotunknak jobb lábra állítására, sőt a' magunk
közt való meg-hasonlás közt-is, sohajtottuk, fene-
kéből fel-dúlt tös-gyökeres Törvényink' rendbe íze-
dését; egy olly igazság-szerető 's Kegyes Királyt
koronáztak Hazánk' egybe-gyült Rendjei Vezérünk-
nek, a' ki a' régtől fogva önnön köztünk uralkodó
viz.

vizsgálkodásokat, ujjonnan szabott béke-séges Tör-
 vényvel meghatározta; — a' ki farkalatosabb Tör-
 vényeinknek meg erősítésével, és a' mint még eddig
 tapasztaltuk, tökéletes meg-tartásával-is, maga'
 igazság-szeretetéhez vonzó Jobbágyi bizodalunkat
 (mely minden várható boldogságunknak kút-feje)
 egészen megnyerte. És ámbár minden bé-nyújtott
 kívánságinknak helyt nem adott-is, de leg-alább a'
 még orvosolatlan maradott panaszink, 's tsorbú-
 lást szenvedő Törvényink' ki-igazítására-is, az a-
 zokban munkálkodó Országos Deputátzióknak ki-
 rendelésével, egy olly módot adott kezünkre,
 melly szerint kétséges várakozásunknak boldog ki-
 menetelét, tovább is reménylhetjük. Egy szóval,
 a' ki két izbéli közinkbe lett maga meg-alázásával
 elég jeleit adta, Nemzetünkhöz vonzó azon szere-
 tetének: hogy nem Királyi hatalommal akar fejün-
 kön uralkodni, hanem inkább Atyai kegyességgel
 kíván kezünknel fogva igazságunkba vezérteni. Val-
 lyon tehát helytelen öröm-e ez? mikor illy ke-
 gyes és igazság-szerető Király kedvell bennünket;
 — vagy gyümlöttstelen Ország' Gyülése-e ez? a'
 melly illy hafznos végzésekkel ditsóiti ki-menetetelét.

Hogy pedig ezen ohajtott boldogságunkat elér-
 hettük, leg-nagyobb részben (a' mint ezt a' Köz-
 tudománnyal bizonyíthatom) Királyi Fő Hertzeg
 Ferentz, Magyar Ország' Koronájának - is első Örö-
 kös Fő Hertzegének köszönhetjük: a' ki olly haj-
 landó szeretettel kedvelli Magyar Nemzetünket,
 mellyet köztünk több izbéli léttével meg-ismért;
 hogy nem tsak, a' magánosan hozzá folyamodók-
 nak nagy Pártfogója, hanem ezen Ország' Gyülé-
 se alkalmatosságával Nemzetünk' Köz-ügyében-is,
 Király ő Felsége 's Atyai Kegyessége előtt, leg-te-
 hetősebb szószóllónk volt: sőt hogy mind-annyi je-
 leit adhassa Nemzetünkhöz vonzó érzékeny szere-
 tetének, különös örömmel fogadta hozzája lett fol-
 yamodásunkat, 's tellyesítette-is közbenjárására bi-
 zott könyörgésünket. Nem kevésbé öregbiti tehát
 az-is örömünket, hogy annak kegyes Pártfogása
 mel-

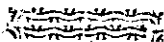

lett lehettünk most boldogokká, a' kinek kegyességétől reménylhetjük utobbi tökéletes boldogulásunkat.

En ugyan, (hogy az időnek tsak kevés halasztásával is ne hibázzunk) fellyebb tisztelt ő Hertzegségének, azon fő okból meg-tettem már Izemélybéli alázatos Udvarlásomat, hogy ezen Nemzetünkhöz viselt kegyességéért, mind magam' mind ezen Nemes Megye' nevében, néki hálaadó közönetet mondhattam. — Nem kételkedem abban, hogy a' Tettes Státusok és Rendek-is, mig ezen Köz-gyülekezetünkből, ő Hertzegségéhez botsátandó és hasonló közönet mondásokkal telyes Levelekben hálaadó jeleit fogjuk adni, továbbá-is benne helyieztett tökéletes bizodal munknak.

Hasonlóképpen Gróf Pálfi Károly Udvari Fő Cancellárius, és Gróf Zichy Károly Ország-Birája ő Excellentiájoknak is, meg-közöntem mind magam, mind a' Ns. Vármegyének nevében, a' Fejedelem, és az Ország közt tett fok rendbéli igen hasznos magok közbe-vetését, és Hazájok' igaz szeretetét; melynek olly nyilvánosságos jelét adták, midőn mindenike kézebb vólt Fő-hivataljától megválni; mintsem azt a' Haza férelmével tovább viselni. Kérem tehát arra-is a' Tettes Státusokat és Rendeket, hogy ne kétségeskedjenek semmit, Hazánk' ezen két nagy Oszlopit-is, közönő Levelekkel, Nemzetünk' állandó szeretetére 's gyámolítására továbbra-is le-kötelezni.

A' nagy öröm nem engedi, hogy mind ezek közt ne szóljak, kebelünkbe viszlza érkezett Követeknek ezen Ország Gyűlésén szerzett Érdemeikről-is, és ámbár órákat tölthetnék ditséreteiknek előszámlálásában; tsak arról emlékezem egy-néhány szóval: hogy az egész Ország-Gyűlése el-folyása alatt, alig tartatott, akár az elől-járók közt való magános tanátskozás, akár pedig Országos Deputazio, mellyben Ns Megyénknek ezen érdemes Követjei, egyike, vagy sokszor mindenike-is hasznos Tudományú tanáts adásokkal, 's gyakran tollaikkal

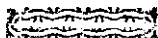

kal is ne fáradoztak volna. Felséges Királyunkhoz Királynénkhoz sem küldetett egy nevezetesebb Követség is, mellyben ezen Megyebéli Követeink is meg ne érdemlették volna Nemzetünk' köz-bizodalmát. Végtere pedig azzal ditsöitették meg Ns Megyénknek emlékezetét, hogy (a' mi, más Ns Megyék' részéről nem történt) ök mind a' ketten a' jövö Országos Deputátziora ki-rendeltettek. Erdemes tehát, hogy szabad Nemzetünk' békefésés maradásáért tett, 's (a' mit önnön tapasztalásommal bizonyithatok) minden tehetségekből fel-áldozott fáradozásokat, 's Nemes Megyénk' szép hire' neve' fenn-tartásával együtt járó hasznos munkálkodásokat meg-ismervén, nekik háláadó szívvél meg-köszönjük.

Ezen Orátzióját a' Fö Ispány Ur ö Nagyságának, közönséges helybe hagyást, 's köszönetet jelentö örvendö zúggás követte. — Tsak hamar felkölt helyéből a' két Követ, és *Spislich* Ur elkezdette mondását (a' mint akkori beteges ereje engedte) hangosan, és elég érthetően, nyomos és igen érzékeny Magyarsággal, 's mind kettőjök névében a' jelentést meg-tette, és az egész Ország-Gyűlése' folyamatját velösen úgy le-írta nyöltz vagy kilentz Levélben, hogy méltán az egész Nms Megye köz-akarattal ki-kérte 's kívánta, hogy ki-nyomatódjon. En is tehát a' Kurirnak akkor egy nyomtatvánnyal szolgálók; most folytatom az örmöt, a' Megyének a' Követekkel lett tellyes meg-elégedését, és a' háláadó köszönet mondást. Felkölt tudni illik utoljára az öfve gyült Rendek névében a' Subst. Vice Ispány Ur: és ilyen rövid Orátziót mondott:

Mlságos Fö Ispány Ur! Tettes Ns Vármege! — Ugy láttzanak meg-egyezni ezen Megyebéli Nemes Tagoknak szíveik, hogy a' mint az Ord. Vice Ispány Ur által el-beszéltetett Ország-Gyűlése' szép ki-menetelének örvendenek; úgy Mlságos Fö Ispány Urunk' bölts beszédjének bé-rekesztését igen méltónak itélik. — Ismerem én a' mi Követeinknek, mint

mint Ns Atyánkfijainak 's Barátinknak Nemes hajlandóságait; Tudják ezek a' jó Urak, mivel tartoznak a' Tagok a' Köz-társaságnak; tudják, hogy seki sem tehet annyit a' Haza hasznára, hogy még többel ne tartozna: és így hiv szolgálatjokért nagy köszöneteket nem-is várnak. Töllünk ellenben igen illendő, hogy szolgálatjokat mindnyájan örök emlékezetben tartsuk, és ez lészen édes jutalom, 's illendő elég-tétel. — Itten éltelsete, és segittse többekre! — Erre mindnyájan azt feleltük: Itten éltelsete segittse többekre.

Kedves Barátom! — Itten Nemes Kolos Vármegyében *Sepréten* történt a' múlt Héten egy rendes *Casus*, melyet néked (vélekedésem szerint nem ok nélkül foglalván, és nem érdemetlenül a' Helyet Ujságaid rendében) meg-írni helyesnek láttam. Egy Oláh Nemes ember ki-mégyen a' Határra egy Erdő helyre, az holott már az előtt más azon Nyilból biró Birtokosak, mint olztatlan Helyben bontattak völt-fel, hogy ő-is egy Darabat fel-bontson, 's bé-velsen Tavalz Gabonával. (Ezt nevezem *A*-nak) észre veszi *B*. 's reá küld *A*-ra két Alsefőrt, egy Instructioval, 's praetendálván az Instructiojába: hogy *A*. csak Zállagas azon Birodalomban, az örökösök, 's azok között a' *B*-nek-is praediciumára a' felrontott földet bé-vetni ne mérészelje, *A*. a' Prohibitioval nem gondol, hanem két Fijával, 's két Cselédjével más nap ki-megy a' Földhez, bé-veti; 's boronáltatta. Fel-vélzen *B*. vagy négy embert maga mellé, reá mégyen *A*-ra, és a' Földből ki-vernü próbállya. De *A*. jó erőben lévén *B*-nek ellent áll, sőt meg-is tafzigállya. Szóbeli czivodásra mégyen a' dolog, 's mig e' folya, a' föld boronálásának vége lészen. Fel-készül *A*. 's haza indul. *B*-is mégyen véllek haza felé, 's az úton *B*. fel-ül az *A*. szekerére, azon bé-is mégyen a' Faluba, bé-érkeztvén kiáltozni kezdé *B*. hogy ötet *A*. a' Controversiás helyen el-rabolta; 's mint Rabot ugy tette-fel a' szekerére. *A*. csak el-húl rajta, 's ő-is tagadásra vélzi a' dolgot, 's decláralja

rálja előll hátúl mindeneknek, hogy ő sem el-nem rabolta, sem most rabjának nem esméri, hanem önként ült-fel szekereére, 's ő is mint betsülletes ember meg szenvedte. Illy forma. Disputátziok között *A*-nak a' Kapuja eleibe érkeztek, meg-gondolkodik *A*. 's az ökreit a' szekér előll a' Kapu előtt kifogatta, 's a' szekeret az utzába künn hagyta, *B*. a' szekeren az utzába maradott 's ott ült, megúvnán pedig ott ülni két Afsefsor által admonéaltatta *A*-t, hogy vagy harmad nap alatt reá mint rabjára Törvényt láttassan, vagy Magistrátus Kezébe adja, vagy Kezefségen botsáfsa-el. *A*. ezen admonitoria ismét azt feleli, hogy ő rabjának nem esméri, nem is tartoztattya, mennyen a' mely féltéttzik. Ezután *A*. ki-ment *B* hez 's mondja nékie: Uram! szállj-le a' szekere-mről 's meny dolgo-dra, mert én majd Trágyát hordatak a' szekere-men 's meg-motskosodal a' Trágrától, de *B*. ezen ijesztéssel sem gondolt; oda érkezik egy furtsá gondolatú ember, a' kit *B*. jó emberének gondolt, 's kérdi *B*. tölle: Barátom mit tévő légyek, hogy a' Procefsusamat előre el-ne rontsam. Ez *B*-nek azt commendállya: Hivasd öszve két három embere-det, kezd vonatni magadat a' szekeren magad Háza-felé, majd *A*. a' szekerét nem hadja, elődbe áll, 's akkor szállj-le a' szekérral, olly protestatio mellett: hogy imhol recognoscállya, hogy rabja vagyok, mert haza menő útamban előmbe állott. Tettzett ezen Tanáts *B*-nek, 's öszve kiáltván embereit, a' szekeret, 's magát-is azon vonatni kezdi, *A*. utánna 's meg-állittya. De *B*. ekkor sem száll-le a' szekérről, azonban az *A*. Fijai meg-ragadják előbb a' két hátulsó, az után a' két első Kerekeket, Lötseket, 's ki-rántván, bé-vetik a' magok Felkekre, az után a' szekér' edgyik lajtor-jáját is le-rántják azt-is a' kerekek után hányják, a' más lajtorjához bajosabb vólt jutni, mert azonn *B*. ült, jó móddal meg is ragadta vólt, mit tégye-nek hát az *A*. Fijai? mert *B*-hez tellyefséggel nyúl-ni nem akartak. Meg-ragadják keiten hárman a'

lajtorját, 's B-ét le-rázzák rólla, e' fzerint B. csak a' fzekeer fenekén maradott, ez után ismét is B-ét le-fordittyák 's a' földön hadják. Így végre B. meg únván a' porba heverni, el-ment haza, 's vége lé-ve a' raboskodásának], mellybe magát erővel kívánta elegyíteni. — Látod kedves Barátom, hogy kíván némely ember kereskedni. Ezen B-nek pedig nem első dolga ez, mert még ilyen kötelező indulattal hevert egy fzekeer háromszor 24 óráig, 's meg únván a' fzekeer ülni, végre el-ment minden nyereség nélkül, meg-érdemli, hogy ha egyébként nem büntetődik, ilyen mást meg-kárasítani kívánó szándéka, a' Te általad mind felé kihireltetése által meg-fzégyenlje magát, 's veszedelmes gondolatait jobbittsa meg. — *Meg-jegyzés.* Kár volt B-re ganélyt nem hányatni, és vele Kukuritza földet nem trágyázni.

Gömör Vármegyének egy. ö Felségéhez küldött Le-vele, melly nyomtatásban ilyen homlok-irással hoz-zánk küldött: — *Sanis. Principiis. Addicti. Ci-ves. Zagrabienses. Reimprimi. Curarunt. 1791.*

Augustissime Imperator & Rex Apostolice !

Augustanæ, & Helveticæ Confessionibus addicti Concives Gremii nostri amice nos orarunt: ut inarticulationem in re Religionis editæ Majestatis Vestræ Sacratissimæ Resolutionis ab eadem Majestate Vestra precibus nostris etiam sollicitaremus.

Eo proniores ibamus, in Concivium, Fratrumque nostrorum vota; quo sensibiliore cum averfatione opaca illa tempora, quibus Religioni humano etiam crebrius litabatur sanguine, tristi recolimus recordatione. Eo proniores ibamus, quo de postulati Fratrum Justitia certius convinceremur. Enimvero

Adfunt Concivibus nostris præsidia:

- 1-mo In pacificationibus, Factis Bilateralibus, lege publica & Regiis Diplomatum: adfunt
- 2-do In lege Christi, & Apostolorum: adfunt

3-tio In lege Naturæ, & æquitate, atque

4-to In ratione Status publici. Enimvero, ad

I-mum Pacificationes Viennensis, & Lincensis, Leges item annorum 1603. ac 1647 nec non Diplomata annorum 1622. 1638. 1659. eam, quam Catholici sibi permitti cupiunt, tribunt Evangelicis Religionis Libertatem. Et quia præsidii his Catholica quoque Religio inuiteretur: concussis fulcris hæc etiam pari fato Juri fortioris omnino exponi deberet. Quod

Siquidem ratio Status non admittat, siquidem item Pacificationes, Jure Gentium, inviolabiles essent; sed & fides Publica servari deberet, Diplomata denique Regia instar aranearum telæ, convelli nequirent, Leges verbo, omnibus Civium propitias esse conveniret; confit: abolitis mediis temporis derogatoriis constitutionibus, qua parti alteri officere nequeuntibus, læsa Evangelicorum Jura, novis *Le-Legibus* constabilienda esse. Alioquin ad

Il-dum Salvator, & Apostoli omnem Religionem tolerandam: Errantes docendo, & iudicando, non imperando reducendos, obfirmatos, & errare volentes, factis suis permittendos docuerunt, dogmaque hoc exemplo suo, pulveribus calceamentorum decussis, pertinaces relinquendo, probaverunt. Spiritui consequenter Christi, et Apostolorum doctrinæ, & indoli Religionis Christianæ adversum est: secus ac fortior vellet cogitantes, Legum communionem exuere velle. Fides est donum Dei: respiciens armata argumenta! Quid? quod ad

Ill-tium Liberum sit, per Naturam, eam colendi Numinis viam inire, quam conscientia cujusvis securiorem dictaverit. Et cum electa via a convictione pendeat; convictio vero, partus sit Rationis, Rationi denique convincenti reluctari nefas esset; videre est: nisi conscientia vis inferri tentetur, et si item alias, ad ejurandam rationem (venerandam illam Dei Imaginem) compelli cogitetur, modum colendi Dei cuiuslibet liberum relinquendum esse.

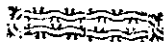
Arbiter Conscientiarum ille est, qui una rerum, cordiumque scrutator, & Judex est. Dominium in animas cum nulla Terrestrium Potestatum Deus, qua sibi proprium, divisit. Religio adeo (nisi Statui periculosis Articulis polluta sit) omnis conscientiae cujusvis relinquenda, & melior non tam poenis extorquenda, quam argumentis persuadendo est. Omnes Cicerone Teste Religione moventur, & Deos Patrios, quos a Majoribus acceperant, colendos sibi diligenter, & retinendos arbitrantur. Bene? an secus? Dei erit judicium; scilicet

Coactus æque, ac cogens modum suum pro optimo habet. Hominem homini ad Tribunal conscientiae suae trahendi nullum Jus est. Ad definiendum itaque problema Judice opus est. Judex præter DEUM nemo constitui potest. Homo certe non: tum quia imperio in animam alterius caret, tum quia admissio imperio isthoc, jus illud imperii esset reciprorum, & convertibile, consequenter controversia, jure pugni sopienda. Vera credens æque non. recte enim id ipsum futurum esset in quæstione, quod adduceretur pro ratione. Denique nec id, quis potest credere, quod ipse vult; qua ratione ergo crediderit, quod alter credi vult?

In hoc nexu, ejusdem originis, & sanguinis Cives Statui utiles non ob aliam culpam, quam quod secus sentiant, premere, persequi, Jureque Civitatis exuere velle Naturæ adversum, & æquitati ipsi revera inimicum est.

Si causa differentium Cogitationum Juribus Civitatis carendum erit: Civitas Hungara in principio Idolis serviens priscae Religionis cultoribus Jure optimo propria esse deberet. At uti ejurato Idolorum cultu Christo initiati Majores ob mutatas cogitationes Juribus Civitatis exutos se non agnoscunt, ita non possunt agnoscere illi Concives, qui priora principia mutantis puriora se assumisse sincere, mordicusque credunt. Et ad

IV-tum Quæ maneat Civitatem in lucta duorum diversum sentientium incommoda? tenebricosa saepe.

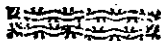

Superior ætas funesta reliquit vestigia. Plures sæpe hominum mitis Christi Religio, expeditiones sacræ, & similia, quam necessaria Statui publico bella deleverunt. Suntne hæc Statui publico utilia? possuntne hæc, & talia in Rebus publicis tolerari, vel dissimulari?

Augustissime Domine! Neminem latet: quantum his diebus etiam injecerit objectorum Publicorum pertractationi intempestivus Religionis zelus remoram? Neque nos latet: Litium harum elaterium partis Civium habendi cupidine absolvi. Id quoque certum nobis est: non esse adeo angustam omnipotentis Numinis potentiam: ut sui oblitum nomen, gloriamque suam artibus, vel cruore humano conservandam hominibus coneredere necessum haberet. Patitur Deus solem suum super malos æque, ac bonos exoriri. Cur ergo non patietur homo, quod Deus patitur, & pati vult? Deus libere vult coli, coactiones libertatem tollunt, & Religionis nomen delent.

Evangelici Status, sunt Concives, & Fratres nostri, Juris, & sanguinis communiione nobis penitus æquales. Principia Religionis illorum Statui publico amicissima sunt. Pro conservatione eorum Natura, Doctrina Christi, Sententiæ Patrum, Leges Regni, Pacta, fidesque Publica, Justitia, Æquitas; Status ratio stant. Ideo

Ad apostolicum Majestatis Vestræ Sacratissime solium humillime confugientes oramus, dignetur Majestas Vestra Sacratissima a Diis inspirata Principia sua, ex munere Apostolico, potestateque legali, & arbitrari, in Tabulas Publicas referri curare, & devictis impedimentis, atque difficultatibus quibusvis; ut Civi legalia, homini vero humanitatis Jura intacta sint, Benigne præstare, hocque vinculo extinctis in radice mutuis Jurgiis, & persecutionibus, Christianum Christiano, hominem homini, Civem Civi amicis conjungere.

Magna sunt, ut initia pandunt, quæ Majestas Vestra Sacratissima animo concepit, emetienda. Excelsus facto hoc nullum, quod suscipi posset facimus, eandem Majestatem edituram, omnis ætas agnoscat, vivi deprædicabunt, Respublica sentiet, imo ipsa Cœlestia quoque Numina probabunt.

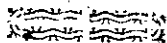
Eat proinde, in Altissimi Nomine viam, quam digitus Dei calcandam monstravit Majestati Vestræ Sacratissimæ; non sinat Majestas Vestra Sacratissima gloriam cœlesti Resolutione sua partam, suggestionibus lucra propria quærentium in oculis Orbis obscurari: recreet homines, quos Deum creatos poenituit: fundet Regnum quietum, & felix; Regimen gloriosum: Nomen in Benedictione celebrandum; grata posteritas Diis adscribet Majestatem Vestram Sacratissimam, Dii vero Facta Divina Divinis præmiabunt Muneribus.

In reliquo Gratia, & Clementia Regia devoti profunda homagiali cum subjectione perseveramus. Ex congregatione nostra die 10ma Mensis Januarii 1791. in Oppido Pelsütz celebrata.

Majestatis Vestræ Sacratissimæ

*Humillimi perpetuoque fideles
Subditi SS. & OO. Comitatus
Gömöriensis. —*

Kedves Kurirom! — Szala V gyében úgy sürgetik Várasd felé a' Posta-útat tsinálni, hogy sokszor alig fér a' munkás ember rajta — mit éreznek, békeiséget-é, vagy háborut? nem tudhatjuk. Elég az, hogy ezen bőv bor idején több bort meg-íznak a' munkások mellette, mint követ hordanak az útra. — Itt körülöttünk Sz. György Havának 12-dikén oly óltsók valának a' Lovak Egerszegen, hogy még a' Vármegye Inspectorá-is azt méré mondani Kotsisának: ne tarts olly nagy az — — —; mert majd egy fazék gombotzat sem adnak érte. Igen óltsók valának a' Lovak; de már most, miolta ezen szép idők után a' mezők szépen ki-zöldültenek,
kezd

kezd a' bőv esztendő reménysége minden eleséget
 óltsítani, a' Lovak-is drágábbak — de drága bez-
 zeg a' szarvas-marha.

Tudósítások.

Bétsben az Ifjú Gréffer Köny - Arosnál, a' Mi-
 hály Piatzán a' 3 Kengyel-futóknál találtatik: —
 A' Tsászári Királyi Regementeknek az ő fel-állit-
 soktól fogva, mind e' jelen-való időig le- hozott
 Történetei: ezekben elő adatik, minden Regēment-
 nek a' maga tulajdonos Generálifsa, annak fel-állit-
 tatása-is, külön külön mindenik Regement, mitsoda
 tsatákon, ostromokon, vólt jelen? hol szokott a'
 moflani rendes fekvő Hellyek? ehez vagyon egy
 Toldalék-is ragasztva, a' melyben a' már 100 esz-
 tendőktől fogva reducáltatott Regementek, hasonló
 módon jegyeztettek fel. Egy öreg Hadi szolgától,
 in 8-vo ki-rajzolt Hadi Ruha (Mondours) Táblá-
 val. Béts 1791. — 1 for. 15 kr.

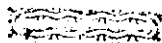
Itten találtatik továbbá, a' Fő Bétsi, Testestől
 Lelkestől, a' melly egy Fársángi alkalmatossággal
 tartatni szokott Gyermeki Tanítás alkalmatossága-
 val vizsgáltatott-meg, in 8-vo Béts és Baden. 1791
 — 12 kr. — Ugyan ezen Könyves Boltban fog
 minél hamarább ki-jönni az 1792-dik esztendő-
 re szolgáló Phisico — Magico — Cabalificum Ka-
 lendárium.

NB. Hétfőn innep van — a' Deres Kotsifsa ki-
 akar mosdani a' tentából, azért csak alig ha itthon
 nem marad a' Kurir.

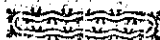

Elyséum 29. Apr. 1791.

Ki vagy, Barátom? *Mirábó*. — Amaz evező lapátjára két rét görsödt öreg Hajós Legény *Káron* így izollittá meg ezen hónapnak 2-dikán dél előtti 10 órakor a' *Styx* vize partján ama nagy lelkü *Mirábót*. — Halván *Káron* a' Nevét, csak el-bámúl, szemébe néz, 's minekutánna szemeivel tetétől fogva talpig el-járta volna ezen Férfit; te vagy-é? így szoll, az a' véghetetlen nagy *Frantzia Mirábó*, kit amaz eredeti gondolkozású pallérozott *Frantzia Nemzet*, és a' Nemzeti Gyűlés Fejének és agy-velejének tart vala? — *Mulie Káron!* (felel *Mirábó*) egy józon gondolkozású pallérozott betsületes embernek magának, maga tulajdon érdemeivel, 's rendkívül való érdemeivel, magának hizelkedni, sőt másoktól szemtől-szemben azt halgatni, és mások előtt azt helyben hagyni, a' mértékletes szemérmetség-is azt tselékedni ellenzi. Hogy én a' *Frantzia Mirábó* vagyok, hogy én a' *Nemzeti-Gyűlésben* előll ültem, hogy *Nemzetem* szeretetét megnyertem, hogy most egyenesen *Párisból* jövök, ezek mind igazok — más *Frantziáktól* tudakozz tovább felöllem. Ezen a' nagy Lelkü szemérmetes mértékletességen el-bámúlván *Káron*, kapja evező lapátját, 's által viszi az *Elyséumba Mirábot*. — Alig teszi ki a' szárazra *Mirábot*, hát már tsoportosan várakoznak más Lelkek utánna a' parton, kik mind által menendők valának. — Te ki vagy? te ki vagy? mindeniktől kérdezi vala *Káron* — én *Frantzia*, én *Magyar*, én *Orosz*, én *Szász*, én *Német*, én *Anglus*, én *Pruszsus*, én *Lengyel*. 's t. — Mi hir *Frantzia Országban*? Gyászol az egész *Nemzet* — Apr. 2-dikán meg hólt *Mirábó!* — ezen nagy Férfinak hólt testét 30 ezer gyász-ruhában öltetett *Nép* kísérte, kik 12 ezer fegyveres népnek z

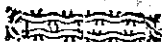

forja között le-tsüggedett szomorú ábrázattal mennek vala, és az ő temetési pompáját néző Sokaságnak száma meghaladja a' 300-ezer népet, mely temetési pompához halanlót még soha sem vala Párisnak szerentséje látni. Jelen való gyászos kifirő sereg vala itten az 1200 főből álló Nemzeti Gyűlés — egész Párisban minden harangok gyász hangzanak vala. A' holt test a' Sz. *Gustáv* Templomából ama régi *Genovéva*-templomba vitetett, hol mind addig fog tartatni, míg a' most épülő felben lévő igen szép Templom elkészülvén, a' *Mirábo*, *Cornille's*, *Racine's*, *Tenelons*, *Molieres*, *Montesquiens*, *Voltér* és *Rufsó* holt tetemei ide edgyivé tételnek. Az ujj rendelkezések Társasága 8 napi gyász rendelt tiszteletére, mellyet minden esztendőben, a' *Mirábo* halála napján kezdvén meg-fognak tartatni — nem lehet az ő temetési pompáját Uram kibeszélni, a' mit még az ő tiszteletére tselekedtek és fognak tselekedni — egy szóval ilyen pompát még Páris soha sem szemlélt. — Illy jutalmi vagynak az én Nemzetem előtt a' Tudománynak és a' Hazafiú buzgó szívnek, mellyet ezen Nemzet a' restel meg-halni soha sem enged. — A' Romai Utvarnál volt Frantzia Követ Kárdinál *Bernis* Apr. 4 dikén be-mutata a' Pápanak a' Frantzia Nemzetnek azon Levelét, melly által haza-hivattatik, és azonnal el-is bocsuzván ő Szentségétől vizsgál-indula. Ezen Kárdinális Követet azért fosztotta-meg a' Nemzet ezen Hivatalától, mivel a' Polgári hitet lenem tette; de mit vesztett? mert a' Pápa néki 12-ezer Skudit rendelt minden esztendőre. — Hallotta-é hírét Káron Uram *G. Kagliostronak*, annak az Europai legnagyobb Világ tsalónak, ki azt hazudta magáról, hogy ő öröktől fogva vagyon, és hogy a' *Kánabéli* Menyegzőben-is jelen lett volna — ki azt igézte magáról, hogy örökké fog élni? Ez a' *Kagliostro* már rég, hogy fogva tartatik Romában, és Apr. 7-dikén a' Törvény-szék halálra ítélte, mely ítéletet ő Szentsége holtig való rabságra változtattott, és a' Szent *Leo* Várába záratott. Az a' Ka-

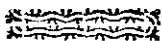

putzipus, ki Titoknakja vala *Kagliostronak* 10 esztendei fogságba tétetett; és hogy ezek mit vétettek legyen máig sem tudja senki. — Frantzia Országban olly nagy a' Papi lárma és az egymással való ellenkezés, hogy Stráfsburgban a' Templomban verték meg a' Püspöket. — Edgyik a' másik ellen támadott, és ellent állásra zenebonára ösztönözi a' a' Népet. A' Nemzeti végezések Pap ellenségeiről mindenek azt tartják, hogy a' *Rénus* mentében keményen Verbuálnak, és a' Kárdinál *Rohán* Házában 1000 Katonáknak kézfittenek forma Ruhát — 's mi lesz mind ezekből végre? — Itt fok az ollyan Püspök, kiket a' Pápa Bullája *Sklysmathukonak* hirdetett; noha, a' mint beszéllek, a' Király helyben hagyását még ezen Bulla meg nem nyerte; azért közönségesen ki sem hirdettetett. Ugyan *Káron* Uram mik lesznek mind ezekből? Itt Ötsém rolszak a' Következések.

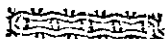
Alig végzé-el a' Frantzia Lélek ezen Beszédjét, a' midőn egy *Staféta* érkezvén a' partra, szokasa szerint, ettől is azt kérdi *Káron*; honnan jölsz? *Kolosvárról*. Hát hogy foly az Ország Gyűlése? — Jaj Uram! fokát kék nékem addig várakoznam; míg azt néked mind elé beszélhetném, a' mik ott történtek; de ha csak ugyan akarisz valamit tudni, mondhatok néked ennyit: — „ Itt az egész Diéta mind eddig olly szépen folyt; hogy azt gondolhatnád, hogy mind *Solonakból* áll az Ország Gyűlése. Most a' közelebb múlt hetekben a' 2 Magyar és a' Szász Nemzet háborodtanak vala öszve; mert a' Szászok egy munkájokban *de Organizatione* illyen *Principiumokat* adtak a' *Systematicá Deputatio* eleibe: hogy az Ország Gyűlésin nem volna több *Votum*, csak 3; u. m. a' Nemzet *Deputátsainak* és *Représentánsainak*; következésképpen a' Királyi Levéllel oda hivattnak nem volna *decisivum* és személyes szavak — 2) hogy nékik minden Országos Hivatalokra szintén olly jusok volna, mint a' más két Nemzetnek; azért leg-előbb is azt kívánnák, hogy az ötérfelzokről is Itélő Mester tételsék, és a' több fő Hivatalok.

talokra is Candidáltasának. — 3.) Hogyha a' 3 Nemzet valami kérdésben meg nem edgyezik, tehát a' kettő, az eddig való Törvényes szokás ellen, ne *Concludálhassan*, 's ha concludálna is botsáttasék az Udvar eleibe a' végző meg-határozás végett, a' meg-nem edgyező fél különböző itéletével; de a' ki meg-nem edgyezett, a' ne tartozék a' más 2 Nemzetnek végzését tulajdon petséjével meg-petsételni. Ezek eránt a' *Deputátion* nagy vetélkedések vóltanak. Ez 4 dikben történt Uram *Káron*, és 5-dikben ki-adoak egy *Ellenmondás* az Ország házába, mellyben ellent mondanak annak, hogy a' Bétsbe küidetett Kurirnak Leveli és Instructioja az ő Petséjekkel is meg-petsételtetett, azt vetvén okúl: hogy ez csak azon ő Tárfoknak vigyázatlanságából esett volna, kire a' Petsét vala bizva — és ők sem a' Kurir' küldésében, sem az ennek adott Instructioban meg-nem egyeztenek volna — és ezt a' *Contradictiot*, vagy *Protestatiot* kívánnyák vala fel-olvastatni, és a' Jegyző Könyvbe iktattatni. A' más két Nemes Nemzetbeli Rendek elébb nem akarák sem fel-olvastatni, sem bé-iktatni, hanem kéri vala a' Száfsokat, hogy vonnyák vizsgálza ellenkező szavaikat, és kényszeríték őket az arany edgyefségre. — Sok szó szülte szóra fel-kell ama széles, ezü és tudományú Itélő-Mester Mélt. *Csery Ur*, és meg-mutogatja elsőbben, hogy a' fel-tétel nem igaz; mert ha előbb meg-nem edgyeztek is, az után meg-edgyeztek; midőn a' Guberniumnak jelentetett a' dolog, magok is jelen vóltanak Követjeik által, és csak a' költségben nem akartanak részt venni; másodszor, hogy mind magának mint Itélő-Mesternek, mind a' *Státusok* Présésének, u. m. kik az *Instructi*ot ki-adták, és all-írásokkal erősítették hiteles-szoba-bé-vehetőségek ez által meg-fértetett volna. Azért, kérte a' Státusokat, hogy nem csak fel-olvastasék, hanem a' Jegyző Könyvbe is bé-iktattasék, és közlésre adják-ki. A' Száfsok ezt látván, kik elébb nem akarják vala vizsgálza venni, most azt kéri vala, hogy a' jövő Gyű.

Gyűlésig halasztásék ennek az Ellentmondásnak felolvasása — a' más két Nemzet pedig, ki annak előtte ellenzi vala felolvasását és Jegyző-Könyvbe való iktatását, most kívánnya vala, hogy olvastassék és jegyeztessék bé — melly meg is lett. — A' láрма különös Tárlaságokban folyt 6-dikban. A' Szász Nemzet azon vólt, hogy elszakadjon, és többé ne jöjjen-fel Gyűlésbe; sőt jelentették is magokat mind a' F. K. Biztosnál, mind a' Kormányozó Urnál, hogy nem tartanák magokat bátorságosnak az Ország-Gyűlésében, azért nem mehetnének fel. A' Vármegyék és Székek Députátusait is próbálgatták, hogy állanának melléjük; de ezek nem hogy melléjük állottanak volna, sőt azzal mondatnak fenyegetteknek lenni, hogy nállok nélkül is fogják az Ország Gyűlését folytatni, és hogy többé az *Unio-ba* sem fognák bé venni. — Egy nagy Erdélyi Fő ekkor ezt a' kérdést tevé a' Szászok eleibe: hogy ha most mikor tettik ki-maradnak önként a' Diétából, vajon máskor, mikor nékiek tettik bé-mehetnének é? és ez nagy szeptet ütött fejekbe. — A' más 2 Nemes Nemzet Nemzeti Gyűlést tartott, 's izentek a' *Statuum* Présidensnek, hogy a' Szászokat igyekezzék egy kevelset gyalúlni; melly meg is esvén, 3-dikban a' Szászok is az Ország Gyűlésében meg-jelentének, és minden dolog tsendesén folyt, a' *Protestatio* dolga elé sem vétetett. — 12-dikben megint egy kis ellenkezés vala ezen Ország Gyűlésen; mivel a' Státusok Deputátót küldének fel a' F. Királyi Kormány-székhez, hogy a' Német nyelven jött Rescriptumok ne vétessenek-el, és a' mellyek Németül jötenek küldetessenek vissza. Ezen *Deputatio*ban Szászok is valának rendeltetve, de ök a' többtől, mikor fel-mennének, el-váltak, és mikor ki-jött a' *Députatio* a' F. Királyi Kormány-szék-ből, bé-mentenek, és a' F. K. Kormány-szék-nél jelentették, hogy az ő Nemzetjék a' Német nyelvtől el-nem áll; mely megint nagy lármát okozta. — Az Oláhok Erdélyben *Indigenátus*ágot kérnek. — Az Ország, a' Kolosvári *Convictus* és *Seminárium* száma-

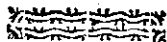
Számára 10-ezer forintokat kíván; de én Barátom Káron által nem láthatam, hogy a' kik ezt kérik, a' *Gubernium* ott maradását-is kérhessék — de mind ezeknek kevés ott az Epület — talám M. Vásárhelyre-is mehetne ebből valami.

Mikor ezen alá-való híreket már tsak nem el-unta volna halgatni Káron, egy Levele érkezik a' Felső-Világról, mellyet azonnal meg-esmervén pötsétjéről, hogy az ő Felső-Világbéli Titkos Levelezőjétől volna, 'sebébe tévé, a' Lelkeket által evezé, és a' túlsó parton ezeket olvasá belőle: —

1.) A' mi Felsőges fő Hertzegünk *Herentz* a' 12 leg idősebb Koldusoknak lábait, a' bé-vett F. Udvari áhittatos szokás szerint, meg-mosta vala édes Attya helyett, annak jelen nem létében. Ezen 12 Koldusok az Udvari asztalnál ebédlének ekkor, és meg ajándékoztatának. E' már régi bé-vett szokása az Udvarnak, hogy minden esztendőben ezt tseleklzi, de hogy 12 öreg Koldus Aszszonyoknak-is lábait a' F. Királyné által hasonlóképpen meg mosattatsanak, ez ujj, és ezen áhittatos szokást kezdette mostani F. Királynénk, ki ugyan most ezen 12 Koldus Aszszonyoknak lábait meg nem mosta, hanem a' helyett mindeniket 3 arannyal ajándékozta - meg. — A' F. Udvar az egész innepet buzgó áhittatóságban töltötte. — Felsőges Urunkat minden órán várjuk vissza. — 2.) Nem régiben Konstantinápolyban egy oly nagy zenebona támadott vala a' Nép között, a' mostani háborus környül-állások útján, hogy maga *Szélim*, a' *Pruszszus* és *Anglus* Ministerek is elszaladának vala a' Városból, hogy a' fel-zúdult nép mérgének tüzet el-kerülhessék. Az iratik, hogy ezen zenebonában igen sokan vesztenek volna-el, azon kívül, hogy ugyan ezen alkalmatósággal egy nagy tűz támadván, 1000 háznál több lett ham-múvá. A' Pestis kezdi mutogatni magát itten. — A' Portával való káros Békétségét az Auszriai Háznak sem Német Ország, sem Cseh és Magyar Országok nem kívánnyák; a' honnan az okosabbak úgy itélnek, hogy a' Portával vagy további háborunk,

vagy

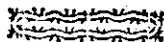
vagy hasznos békelségünk fog lenni. — — 3.) A' Bétsben lévő Muzka Követ *H. Gallitzin*, a' múlt Kedden veve *Jafsiból* egy Kurirt, mely a' már meg irt tsatát erősíti; és bizonyítja. *H. Repnin* 8-dik-ban rá-ütött *Matzin* Várofsára és azonnal meg-vette, minekutánna az ott lévő 7000 fegyveres Török széllyel veretett és rész-szerint el-fogatott volna. A' Törökök közzül itten 2000-en estenek-el, de a' Muzkákknak 15 Kozákjoknál több ott nem maradt, és 30 egy néhány Muzkák kaptanak tsak sebet. Itt élés és puska-poros Magazinumjokat, és 9 ágyujokat a' Törököknek prédába nyerték a' Muzkák. Mind ezeket jelentheti *Káron* Uram az Elyféumban lévő *Mahumed* Urnak, és bizonyosá teheti arról-is, hogy minden órán több ilyen Izagú hirekkel fogok szolgálni. — 4.) Négy Batalionak kaptanak parantsolatot, hogy a' mi Oláh Országban lévő Sergeinket erősítsék; noha azon 16-ezer tábori Iga-ökrök, mellyek már 3 esztendőktől a' *Márs Isten* jármát vonnyák vala el-adattanak. — 5.) Londonból szova bé-vehető Levelekben iratik, hogy az ott lévő Bankoban 200-ezer *Guiné* tétetett le a' Báró *Vanajpen* és a' Gróf *Vandernót* (szép Báró és Gróf) neve alatt. — 6.) A' mi Udvari volt Generál Májorunk *Hoke* megholt. — 7.) Ama mindenek előtt esmeretes Udv. Tanácsos *Sonnensfels* Ur a' Profefsorságról le-mondott. — 8.) A' F. Tsászfár és a' Nápolyi Felség Velentzében volt mulatások alkalmatóságával 40-ezer idegenek jelentenek vala meg itten, kik a' pénzt mint a' vizet ugy költik-vala. — 9.) A' F. Tsászfári Udvar minden órán *Schönbrunnba* költözik nyáralni. — 10.) A' Belgiumi fő Kormányozó *Kristina* fő Hertzeg Afzony és *H. Albert* ő Felsegek Kedden reggel *Dresdába* mentenek. — 11.) A' múlt napokban hirdetéki kerülő Levélben Posony Vármegyében 's másutt is azon bölts Rendelést, mely szerint minden veszedelmes idő és pénz vesztő játékok kemény pénz és verésbéli büntetések alatt meg tiltattak. — 12.) Oberster és a' *Theresia* Hadi Rendjének *Ritterét Kosztolányi*

zolányi László Urat ő Felsége, mindenek előtt tud-
 va lévő vitézségbéli érdemeiért, *Báróit* rangra emel-
 ni méltóztatta. — 13.) A' Zagrábi T. Püspök
 M. *Verhovázt Maximilián* Urnak, mind a' Tüdo-
 mányok, mind a' Státus körül tett sok érdemeit ő
 Felsége egy olyan jószággal jutalmaztatta meg a'
 Bánátban, mellynek eztendei jövedelme 5000 fo-
 rint, és egyszersmind F. Ts. K. valóságos Titkos-
 Tánátsólsá is tenni méltóztatta. — 14.) Károly-
 várról jött a' múlt Mártz. 28-dikán. Ismét 519 Tö-
 rök foglyokat adtunk által *erga Recipisse* a' Por-
 tának, mivel már nekünk egy foglyunk sintsen a'
 Törököknél, kikkel tserélhettünk volna. — 15.)
 Azok az Erdélyi Kormányozó Urral a' Budai Or-
 szág Gyűlésén fenn vólt 4 Gavallérok, mind a' 4-en
 meg-házasodtak. Gr. *Mikó* Károly vette Gr. *Vass*
Estert. *Bartsay* Sándor Ur *Torotzkay* *Susánnát*.
Horváth Miklós Ur, Gr. *Toldaladi* Kis-alfszonyt;
Csifzár Ur *Geréb* Kis-alfszonyt. Ezen Uraságok a'
 Magyar Országi Uraságok előtt is esmeretesek lé-
 vén, méltónak itéltük jelenteni; és különben is e-
 zen házofság példája a' Türedelemnek; mert itt Ka-
 tholikusok, Reformátusok, és Unitáriusok párasod-
 tanak az Erdélyi Uralkodó Türedelem szerint öfz-
 ve. — 16.) Mőldovából Apr. 4 dikén azt írják:
 Mártz. 27-dikén 60 Törökkel meg terhelt hajók ér-
 keztenek *Braillába*, és *Siumlából* a' nagy Tábor is
 ide váratik; melynek egy része Oláh Országba mé-
 gyen-bé, más része pedig *Metsinbe* megyen. A'
Braillai Tábor alig áll 15 ezer Törökből, és ezek-
 nek-is kevés kedve vagyon tsatáznai, mely meg-
 tetzik abból, hogy ezek közzül már sokan *Silistria*-
 felé szöktek az Arnótok közzül. Eppen most ért-
 jük azt is, hogy a' *Braillánál* lévő Törökök az ott
 lévő Sziget partján, hol a' Duna két felé válik,
 egy Sántzot készitettének 6 Battériákkal, mellyet
 egy Basa 400 Jantsárokkal és 17 ágyukkal őriz. —
 Nem régiben 400 szökővény Törökök jönnek vala
Brailla felől fel-fegyverkezve *Untorolla* felé, hol
Barkó Hűszár Hadnagy *Pétsy* Ur áll vala őrizeten

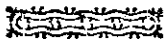
15 Húszárossal. Ezen Hadnagy a' maga 15 Legényével ezen tsorda Törököt meg-állítja, és egy nyomot is elébb mozdulni nem engedé, azt izenvén ezeknek Vezérjeknek, hogy ő 200 Húszárossal volna ottan, és ha nem fognának engedelmeskedni, Ördögöt fognának; mert néki parantsolatja volna, hogy azon az úton egy Törököt is útozni meg-ne engedne, az ő főbb Tisztje Májor Ötvös hire nélkül. A' Törökök ugyan azon valának, hogy itt akár hogy kerestül mennyenek; de ezen Vitéz Hadnagy Ur hirt adván hirtelen Ötvös Májor Urnak, ki egy Svadron Húszárjával elé ugordván, mihelyt ezt a' Törökök észre vették, azonnal kerestül menének a' Dunán és el távoznak. Hogy a' Törökök Siliistria körül hid-tsinálásban foglalatostkodnak a' bizonyos, de hogy a' mi Sergeinknek is kemény parantsolatjuk legyen erre fülelni, az-is tsalhatatlan igazság. — Midön ezeket olvasná Káron, egy éppen akkor érkezett Bétsi Kofa így szollítja meg az öreg Hajóst: „Bizony Káron Uram, akár mit olvas kend azon Levélből, de a' Török Ördögöt fog; mert Bétsben fegyverben gyakorolják minden nap a' Réklutákat, és ne hidje kend, hogy Békesség volna. Mi biz az idén is tsatázni fogunk, és meg-verjük a' Törököt. Meg-halja hend tsak 2 hét alatt is, hogy egy néhány Magyar Regiment áll fel — és a' mi szép Királyi Hertzegetskéink mind Magyar Regimentet fognak kapni. Vigyázzon rá kend, ha igazat nem mondanak; — mert noha 2 nagy Frántziák legyenek is a' Török Udvarnál, kiknek neveket sem tudjuk — a' kik Törökök lettek, és mind ketten Vezérek, de bizony ezektől sem félünk mi. — Angliában preskélják a' Hajós Legényt. — Prufszia szedi rendbe az ő Seren hízott fegyvereseit — de bizony keveset félünk mi ezektől is, és ha az Isten belső tsendefséget enged, külső ellenségeinket a' Tarsalyba várjuk. — 17.) Nagy Bányán a' Reformátusok a' Városnak Középtzájában építtének egy igen szép Templomat; és azon 4 házak, mellyeknek helyén fog ez épülni,

ni, már le-is rontattak. — 18.) Holnap-után indul 14 Test-őröze a' F. Palatinusnak Budára. A' Palatinus Jun. 2-dikán érkezik-meg Budára és ott lesz mind addig, míg Septemberben a' Tseh Országgi Koronázás lesz — ekkor 6 Magyar Testörzökkel fog vizsgálja jöni, és a' Koronázáson meg-jeleni. Már 30 N. M. Királyi Testörzö Tisztek parantsolatot vettek, hogy a' Tseh Koronázásra készen tartsák magokat — és tsak alig ha ujj Gála Köntöst nem fog kapni a' Magyar Gárda. — Ugyan ezen N. Testörzö Seregnél már 23 esztendőktől fogtva Nemzete ditsőségére igen ditséretesen szolgál. Testörzö Hadnagy és Kabinet Kurir *Retsay* Ur Pensionnal mégyen nyugalomra addig, míg Rangja és érdemeihez mérséklett hivatalra alkalmaztathatik Erdély Országban. — 19.) Ugy értjük, hogy az Erdélyben lévő Sergek parantsolatot kaptanak volna, melly szerint készen tartsák magokat Táborba szállani. — 20.) A' Kolosvárt lévő Erdély Országgi Gyűlés az innepekre 14 napi nyugalmat nyer-vén, ki ki az Urak közzül a' maga jószágába útozhat vala az Innepre. — Gróf *Pálffy* Károly Ur ő Excellentiája a' fő Magyar Kantzellarius a' jövő héten Instelláltatik Pofonyban, azon N. V. gyé fő Is-pánnyi Székébe, és Pósony Vára fő Kapitányságába. — 21.) Még egy szótskát Uram *Káron!* Az a' Törökké lett 2 Frantzia, kikről fellyebb szó vala, Szabad-sergeket állittanak Török Országban — és igen nagy előmenetellel. A' Keresztényeknek és Sidóknak, kik a' fél-höld szarvai között laknak, most leg-keservesebb állapotjuk; mert a' Porta meg-szorúlván ezekre most hármass adót vetett, és élete vesztese alatt tiltotta-meg, hogy a' Keresztények közzül senki is a' Muszka hajókon szolgálót ne vállaljon. A' mostani Nagy Vezér, ama vért szomjubazó *Jussuf* Basa már 3 Basákat küldött az Elyséumba azért, hogy a' hadi eleséseknek olly hirtelen való meg-szerzését lehetetlennek mutogatták. Ezen Nagy Vezérnek (e' volt benn a' Bánátban) egy titkos Plánumát mondják lenni, mely-szerint

rint fogja a' hadat ezen esztendőben az Orosz Udvar ellen folytatni — majd meg-lásuk mire fog menni. — Anglia minden idegen Udvarnál szolgáló Anglusokat visszra hiv Hazájokba. — Hertzeg *Jork* egy Levelet vett nem régiben a' Pruszsus Királytól; melyben ötet a' Király egy Táborral kínálja, hogy ennek feje légyen, és az Oroszok' vagy mások ellen vezérelje. Ezen Anglus Királyi Hertzeg ezen Levelet által adta édes Attyának a' Királynak olly kérelemmel, hogy bocsássa-el; mellyet a' Király meg-is engedte, és azt-is, hogy 2 Generál Adjutántat vihessen magával. — 22.) A' Konstantinápolyi Divány azt javasolta az ott lévő Lengyel Követnek, hogy Dántzigról mondjanak le a' Lengyelek. Köszönik a' Dántzigiak a' Diványnak, de itt más-is belé szöll még a' dologba. — 23.) Azt írják a' Német Levelekben, hogy a' Romában lévő Ts. Királyi Követ Kárdinál *Hertzán* Urtól ezen hónapnak 11-dikén érkezett volna egy Kurir Bétsbe, ki azt a' hirt hozta volna, hogy ő Szentsége azon 4 Frantzia Püspököket, kik a' Polgári hitet le tették, átok alá vetvén, az Ekklesiából ki-tagadta volna, valamint az ujjanon vállasztott Püspököket. — Ugy itélnek sok előre látó okos emberek, hogy e' volna az a' Pöröly, melly a' Nemzeti Gyűlést formáló 1200 *Solonnak* fejét bé-fogná törni — rég meg-mondta volt egy valaki: ne bántsá a' Vallást! ne bántsá a' Papot! nagy kötele ez a' Keresztényi Társaságnak.

Feldm. *H. Koburnak* a' Budai Kvártély helyett 1500 forintok rendeltettek szállásra. — Az Oláh-országból közelebb érkezett Levelekből az erősítettik, hogy a' Muszka és a' Porta között lévő verekedések már minden felé el-kezdötenek. — *Brailla* már mind a' vizen, mind a' szárazon, bé-rekesztetett. — Itt tüzre és fegyverre került vala 8-dikban a' dolog, de a' Muszkaák visszra verték a' Törököket, holza ok is 3 hajójokat el vesztették. — *B. Herbert Szisztovból* a' Szomléd Szimittzába költöztette a' maga' Familiáját. Még a' *Szisztovi* Tá-
gáts

náts nem olly hamar bomlik-el, a' mint ez előtt gondolkozunk vala. — A' Székely Földjiről azt írják: — „Mind a' Hadi Tisztjeink, mind Katonáink, kik már 2 — 3 esztendőktől Táborban vagnak, itthon hagyott üres pintzéiket többnyire mind tele kapták haza-jöveletekkel, illy szaporító népek lakik itt ezen a' mi Borvizy Környékünkben. A' mi Férj nélkül lévő Afzszonyaink tsak nem úgy jártak itten, mint az *Epyrusi* Kantzák, melyek a' szétlöt is fogadtak; de szükségünk van ezen szaporodásra; mert ezen kiss Nemzetből lokan az ellenség előtt maradtak. — H. *Potemkin* meg-érkezett *Jas-saba*. Hajós Muszka Vezér *Ribás*, ki *Ismailnak* meg-vételével 60 approbb 's nagyobb vitorlakkal erősitette hajós Sergét, készül a' Dunába bé-evezni, és mig egy Anglus és Prufszus hajós Sereg ki-alhatna, vagy ezek a' hadat ki-hirdethetnék, *Várnának* egy visitát tenni. — A' Generál *Gallitzin* alatt lévő 20 ezer gyalog Muszkák is, a' velek lévő Kozákokkal 's több Lovasokkal erre felé állának ábrázottal — és minden órán ujj hir tsenditti a' Kurir Olvasóinak füleket ezen részről. — Feldmar-fal *Lasci*, egészsége gyámolgatása végett feredővel él. — Feldm. Lájd. Gr. *Wartensleben* már meggyógyult, és mihelyt ereje helyre áll, megyen *Hollandiába* Feredőbe. — Egy Bétsi Levélből azt olvashatni, hogy a' kik Belgrádba mennek lakni, ha Nöftelen Legény 50, ha tselédes 100 forintokat kapnának útra valót ö Felségtől; ha ez így talál lenni — miéink leszsz Belgrád.

Csernovitz 19. Apr. — Kedves Barátom! — A' napja nem tudatik, de a' Történet nyilvánosság, hogy a' Muszkának *Matsinnál*, mely Helység a' Dunán tull *Braillának* ellenében fekszik, a' *Seraskier* Basát mintegy 12000-ed magával felettébb megverték, még pedig olly módon, hogy 5 Regementek éjtszakának idején Brailától el indulván, a' Dunának túlsó partjára vonták magokat, egy néhány approbb hadakozó Hajók pediglen a' vizről kezdet-ték-el hajnalban a' tsatát, kik ellen magokat a' Törökök

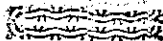

rökök öltalmazván, a' hát megül jövö ellenséget észre nem vették, kik által tsak nem mindnyájan el is töröltettenek; melly gyözedelemért 13-dik Aprilisben tartaték Jalsiban és a' körül fekvö helyeken a' Hálá- adó Isteni- tisztelet, holott 90 ágyuk háromszor adának Salvét. E' meg esvén, a' Fő Komándirozó General H. *Repin* Szeredán hajnalban Braillához ki- idula, még pedig olly fel tétellel, hogy Húsvét napján a' Várat meg vegye. A' Muszka Tábor' egy részének meg- indulásának ideje, a' H. *Potemkin* meg-érkezésétől függesztetett-fel. Némellyek azt beszéllek, hogy a' Tsászár Huszárjai a' Muszákához fognának segítségül adatni; de ez még nem bizonyos, a' pedig valóságos igaz, hogy én frissen vagyok, és Tégedet Kedveseddel edgyütt tsókollak. — Lásan héjj a' *Kurirnéval*!

Tudománybéli jegyzések. — „*Kolozváron* nyomtattatik az edgyetlen egy II. *Fridriknek* Munkái között, a' VI-dik Darabból egy hozzá hasonlíthatatlan Darabotska *Az Igazgatás' formáiról, és Uralkodók' kötelefségeiről.* A' munka ollyan, mint a' millyenek a' néhai bölts-Uralkodó' pennájából jó óráiban ki folytatnak. Hazánkfiainak, az egybe-hasonlítás végett szükséges; a' magyarság ollyan, a' millyen Erdélyben tsak lehet, tiszta, folyó, értelmes. A' Debretzeni Sz. *György* napi vásárra el-fog készülni, 's ki-küldetoi. Jelentetik illet tekintettel az érdemes Közönségnek. “

Az Anglus és Magyar igazgatásnak egyben véte, Német nyelvre fordittatik Magyarból Pesten egy leg-pallérozottabb értelmes penna által, 's minden órán világot lát.

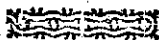
Ezen Titulus alatt jött-ki Erdélyben Szebenben egy hasznos munkátska: — „*Erdély Országában gyakorta uralkodó Marha dögről, és annak el-távoz- tatásának jelesebb eszközeiről* irott Könyvetske. Ezen Könyvetske iratott vala Háromszéknek Doktora *Longe Márton* Ur által Németül, és Magyarra fordittatott T. T. *Gödri János* Augusztána Vallást tanító Prédikátor Ur által. Nyomtattatott Typ. *Hochmeister*nél.

A Nőtelenek és Nehézkedéseknek, az Anyáknak és Gyermekeknek, az ő különös változásaikban és nyavallyáikban való gyógyittatásokról és gondviselésekről szóló oktatás. Ezen Könyvetskét előbb készítette vala Doktor *Marschal Henrik György*, most ugyan ezt-is fenn nevezett *Gödri János Fréd.* fordította, és ki-adatott nyomtatásban.

MAGA GYILKOSSÁG. (Pest 24. Apr.)

Keresztyének! Senkit meg ne ítéljete!
 Ezt hagyta tinéktek a' ti Mesteretek. — —
 A' Pogányok között szokásban a' vála:
 Hiba nélkül minden ha akart meg-halá;
 A' ki meg-utálta nállok az Életet,
 Le-tehette; 's nem vett érte itéletet.
 Nem vólt ottan vétek a' *Magagyilkosság*;
 A' hol ezt tanítá a' Józán-okosság:
 Szentségtörés hinni, hogy a' Jó Istenek
 Lehetnének hozzánk olyan kegyetlenek,
 Hogy a' nyomorútnak önként ki-múlását
 Meg-tiltanák, ezt az egy vigasztalását!
 'S annak látásában gyönyörködhetnének,
 Ha azok szegények folytig gyötretnének.
 Az Életből, átkot 's kínt hogy tsinálnának?
 Mellyet ök áldásúl ajándékozának. — —
 Pogány okoskodás! meg-vallom felölle.
 De még-is Keresztyén, tanulhat'sz befölle:
 Mit?..... Azt, hogy ugy itélj a' *Magagyilkosról*;
 Mint szánakozásra méltó Nem-okosról;
 Mint olyanról, a' ki egy mértékbe tézsi
 Az Életet, Halált: 's ezt, nem amazt vézsi;
 Mint olyanról, a' ki meg-tsábúl eszében,
 'S fekete beteg vér rekedez erében;
 Mint olyanról, a' kit oda víz' Esete,
 Hogy szükségesképpen e' léz története:
 Söt ha magad vólnál helyheztetésében,
 Te-is részés lennél illy gyászos végében. — —

Mért motskoltatnak hát ezek a' Szegények ?

Mért erántok olyan durvák a' Törvények ?

Holott a' kik magok' élteket el-vették;

Ha ezt, biz a' Törvényt inkább meg-vetették.

Nem kell kárhoztatni, de szánni azokat,

'S nem kell meg gyalázní Familiájokat:

Félre, Hólt testjéktől tsúfló Hóhér kezek!

Nem érzik már, 's nem-is méltók arra ezek;

Tsak Maradékjoknak lenne ez motskára,

'S még tsak egy élőnek se válna hasznára. — —

Nem kell ide Külső Törvény vagy tilalom;

Tsak ennyit tehet az emberi Hatalom:

Verd-bé a' Gyermekebe jól azt a' Tudományt:

Hogy Életét nézze ugy, mint fő adományt,

Mint egy Próba-hellyet, mellyen kell állani,

Mig az Égnek tettik mást bé-állítani;

Mellyet az Ifenség néki azért adott,

Hogy bírja, bár hozzá sok bú, baj ragadott;

Bár Beteg, Rab, 's Gyászt lát; várja-el a' végét:

Igy tölti bé végső nagy kötelességét.

Ekképpen mutatja, hogy példás Élete

Vólt: mert példás vala annak végezéte.

Igy bizonyítja-meg, hogy nem élt magának;

Hanem mind élt, mind hólt Izabados Urának. (*)

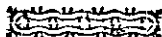
Ezt írnam a' Magagyilkos' Sirja felébe:

Szegény Ember-társam! Sirok a' Sírodnál:

Borzad természetem rémitő Sorsodnál. — —

Szánlak!

(*) Két Evangelikus Prédikátor Urának a' tselekedeijek tettért-meg nekem ezen dologta nézve: az egyik Nyir-egyházán, egy magát önként meg-lőtt Katonának a' temetésénél; a' másik pedig Miskoltzon, egy hónap alatt életével-is meg-történt Magagyilkoságnak alkalmatosságával, igen épületes Keresztyén erkölcsi Tanítást tettek az Elők előtt. — — Eljenek, valakik tsak egy, bért hasznót tesznek-is az emberi Nemzetnek!!!

Szánlak! hogy arra vett erőtelenséged,
 Hogy magad által lett erőszakos véged. — —
 Nyúgodj Bóldogtalan! itt a' fetéttségben:
 Ide, vágytál pártos eszevezéttségben. — —
 A' Keresztyénségnek illy gyálfos mótskai!
 A' most ugyan meg-gyült Magagyilkosai!
 E' borzasztó példák vettek rá engemet,
 Mikor így fel-tettem csekély értelmemet.

Szrógh Sámuel. Miskóltzon.
 4-dik Januáriusban 1791.

Ujjabb Tudófitás.

Azon 11-dik és 25-dik Kurirba ditséretessen említett Pesten mulatozó nevezetes *Réz Josef Szem-orvos* Ur, a' ki különös Tudománya végett a' Magyar Világ előtt, sőt Külső Országokon is immár híres. Adja tudtára a' Közönségnek, hogy bátor el-tökéltett szándéka vólt jövő Pünkösöd után más Tartományok felé úttyát venni; de bizonyos jeles okok végett, többnyire pedig Kedves Hazájához való szeretetétől meg-határozottatván, ezen Nyáron által Pesten meg-fog maradni. Azért is, a' kik csak akár-minémü Szem nyavallyában szenvednek, bátorságosan hozzája folyamodhatnak; de ki-folyt szemekkel ne jöjjenek, mert ő nem *Krisztus*, hogy azokon segíthetne, az Evangelium magyarázása szerint. Hanem főképpen ajánlya magát azon említett Angliai Balsamussal, hogy a' kiknek gyenge és igen rövid látások, avagy elívéli vakságok vagy (ki-vévén külső és belső Hályogot) tökéletlenül meg-erősíti a' szemeknek világosságát. Az arra egy nagy üvegnek 4 forint, kisebb üvegnek 2 forint, a' mely Balsamot fok elztendőig romlás nélkül el-lehet tartani.

Költ Bétsben 29. Aprilisban 1791.

Sz. S.

B E T S.

Nálunk süketek az Újságok — nap estvig dugva a' *Práter*, *Augarten*, és más mulató Kertek. — Olly gyönyörű Tavaszunk vagyon, mint a' legszebben ki nyílt rósa. Akár merre tekintünk, a' bőv kezd Termézet eleven s' jöbe öltözve áll előttünk. A' Bétsi határon már kitzálják sok helyeken a' fűvet, a' rozs minden felé fejet hánt magának, és oly szépek a' vetések, mellyeknél, szebbekről soha sem emlékezünk. Ez így van a' 2 Magyar Hazákban is minden felé — tsak külső, belső békességre és egészségre van szükségünk, — A' Békesség még eddig is olly bizonytalan, mint a' háború. Némelleyek ugy akarják még máig is lefesteni *Eukopát*, mint valamely tüzi-porrall körül *mindzott* épületet, melly ugyan a' maga kölábain keményen áll, de tsak egy eleven szikrátskától függ mozdulása. Ha tsak elzrendőt mégyünk is vizsgálja gondolatunkal, álmétkodva bámúlhatunk azon a' jelen való külső és belső tsendefségen, melyben a' 2 fejű Sast találjuk — mit szüljen továbbá ezen telyes reménység alatt lévő bőv elzrendő, meg-vállik? mert mind a' Tengeren, mind a' szárazon éjjeliek és nappaliak a' hadi-készületek — a' Kabinétek titkait ugyan a' mi orrunkra nem függesztik, de a' környül állások, a' Török békességet sokokkal máig is egy ollyan *Gordiusi* mester-ségesen öszve szött font tsomónak képzeltetik, melyhez kard és *Nagy Sándor* kívántatik — adjon Isten jó békességet!!! — Mind a' 3 fő Herizeg Aszfzonykáink Himlőben vagynak; azért az Udvar még Bétsben van, és ki-nem költözhetett a' maga Nyári mulató helyére. — Már egy héttől fogva közönségesen várjuk vala vizsgálja Fels Urunkat; de minthogy, az utobbi tudósítás szerint, még *Fármába* és *Májlánda* megyen ő Felsége, ezen hónapnak közepe feléig fog ki maradni. — A' múlt Vasárnap indulának Buda-felé a' F. Palatinus számára ki-rendelt

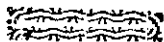
N. M. K. Teflörzö vitézek, és 20 napok alatt mennek Budára. — Feldm. Lájd. B. *Stader* a' napokban tétették a' *Toskánai* Károly fő Hertzeg gyalog Sergének *Inspectorává*.

Különös kegyelmeffége az, ö Felfégének, mely szerint azt méltoztatott parantsolni, hogy nem tsak a' fő, hanem az all Tifztekis kik a' Torok foglágban vóltanak, minden fogság alatt el-mulasztott fizetésekét meg-kapják. — Belgiumban már annyira ment a' tsendeffég, hogy a' Státufok a' *Homágium* le-tételéhez készülnek — mondatik ugyan, hogy a' Státufok közöttül némellyek bizonyos szamar-kivánfágokat tettenek vólna ö Felfége eleibe, u. m. hogy *Vandápen* 's más mozlagos fejekis előbbeni Hivataljokba tétessenek vizsgál; de ebből semmi sem lesz. Itt a' fegyveresek száma valamint *Luttkben* szüntelen szaparadik, és kélzületben vagon.

Posonyban egy idegen mester egy tsuvalatos *Sajot* kézzitt, mellyel ö *Dedallus*, és talám a' szereztsélen *Ikarus* repülélét akarja meg-probalni; söt azt igéri, hogy minden órán Bétsbe fog vele jöni a' *Levegöben*. Ezről a' mesterfégesen ki-gondolt *Sasrol* ezt irják, hogy 2 szárnya kerülete 40 lábnyi vólna, és mégis igen kevés erővel mozdittatik — már próbát tett vele, és sokot igér ezen mesterség, és ha az erit jól el-találhatja, haza mehet *Blantsárd* a' maga költséges mesterségével. Azonban *Blantsárd* minden órán fog-indúlni *Budára* a' *Levegöben*; ha ez éppen akkor találna fel-jöni *Posonyból* és az utón öszve-találkoznának, köszönyenek egy másnak mi azt kívánnyük — meg-látjuk mi lesz belöllek. — Nagy-Károlyból irják, hogy itt Apr. 5-dikén közönséges Vgye gyülése tartaték, melyben a' V. *Ispány*, ama nevezetes és az egész Ország 's nemzet előtt esmeretes *Luby Károly* Ur, ki az Ország gyüléseről tsak az előtt kevéssiel érkezett vala vizsgál, egy igen szivre-ható bölts *Oratiot* monda, melyben a' státufoknak az ö Követségéről számot adván; a' többek között inti vala az Atyákat, hogy a' magok gyerekeiket a' Nemzet szeretetében, az házi környüalások

lásoknak jobb rendbe szedésében, a' Nemzeti öltözetnek, és az Anyai nyelvnek tanulásában és gyakorlásában neveljék fel. Gyakorolják a' Mesterségeket, taníttassák ezekre gyermekeiket, mellyek a' Nemessi Rendnek is gyalázalására méltosnak. Ha egy Koronás fő Elztergárius, egy Tsászár kereskedő; hogyan lehetne ezzé egy Nemes-ifjú; miért ne lehetne Typografus, Kalmár, arany mives. Bányász, Szűz, Szabó, és minden — valami tsak az emberi társágban szükséges.

Kolozvár. 16-dik Apr. — Mái napon való Gyűlésén az Országnek, nagyon meg vizsgálta a' Rendeket a' Mlgos Gubernátorunk Exc. ja jelenléte. Lehet mondani hogy ez a' Méltóság Bálványa a' Ts. Rendeknek, olly igen szeretetik és tiszteltetik mindenektől. Örvendetes hírt hozza elébb mingyárt azzal, hogy ő Felsege Kegyelmesen méltoztatott a' Vármegyék és Székek Követeinek fejenként minden hétre 20 M. forintot engedni, míg a' Gyűlések tartanak. Azután egyéb dolgokon ismét a' Rendeknek ki-mondhatatlan meg-elégedésével által esvén; a' Mlgos S. S. Præsidents Ur ő Exja jelenté a' M. Gubernátor Ur ő Exjának, hogy a' Magyar Nyelv mivelő Társaság fel-állításának módjáról K. Tabla Fia *Aranka* Ur bé nyújtván némely gondolatait, 's azon tárgyat a' Rendeknek szivekre kötvén; annak elő-vételét a' Rendek a' fő Igazgató Tanács és M. Gubernátor ő Exja jelenlétekre halasztották. — Erre az *Aranka* Ur jelentése fel-olvasatván, ollyan végzés lett, hogy rendellyenek réája a' Rendek magok közül Deputátiot; ezt pedig közölvén ő Exjával, a' K. Fő Igazgató Tanács Tagjai közül is fogának melléjek adadni. És ugyan ezen Deputatio adja vélekedését, a' szép Tudományok és Mesterségek elő mozditása Országos Tárgyáról is. E' meg esvén *Aranka* Ur jelenté továbbá: hogy a' másik Tárgyra nézve is u. m. az Erdélyi Kéz Irásba lévő Történet Irók ki-adására formálandó Társaság iránt, melyről maga gondolatait, külön rajzolatba tette közönségessé; bizonyos szerentsés lépéseket tett volna.

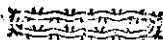
na. Mert Alá-írást nyitván ki tsak eddig is találkoztak volna 72 ten, kik önként és örömmel nevet alá irták. Azon fellépül azokról az Irókról a Tudós *Benkő* Jolef Urra¹⁸³⁷ egyet értvén, és annak legedelmével készített volna egy Laistromot; a láttzanék hátra lenni, hogy a' kik még hátra volnaának és Neveket alá kívánnák írni, sietnének, hogy az alá irandókból a' Társaság formáltathassék; és a' kiknél ollyas irások meg volnaának, azok iránt tenének Jelentést, hogy a' Laistrom elkészítelvén a' Társaság Ns Tárgyához minel hamarább és jobban hozzá foghasson. A' mely jelentéshez a' M. Gubernátor Ur ö Exja nagy Kedvét mutatván; igen szép hathatos beszéddel ajánlá a' Rendeknek, kérvén hogy Hazájához való szeretetéből ezen igyekezetet, kiki a' nálla lévő Kéz-Irásoknak be-jelentetésével segélleni ne sajnállya. Mellyre a' Rendek nagy örömmel és készséggel ajánlották is magokat. Ugy hogy a' szerentsés ki-menetelről semmi kétség nem lehet.

Az Erdélyi Diétán vólt, és a' közelebb költ Kurirban jelentett történetje a' *Szász* Nemzetnek, az itt lévő bölts fő Kormányozó Ur ö Excellentiája által ugy el-igazittatott, hogy ezen történet még tsak a' *Prothocolumba* sem megyen-bé — és az áltá igen szép Hazafiúi edgyelséggel folytak mindenek.

Lengyel Ország. — Az emberiségnek eleven érzésén, 's a' Haza' igaz szeretetén — annak közjavát tárgyazó buzgóságon fundált okosságoknak új bizonyosságát adták ezen Orzágnak Rendjei: a' Polgári Rendre nézve, Apr. 14-dikén meg állított következendő Tzikkellyek által, mellyeket mingyárt által is adattak, az Ország' polgári Alkotványára ügyelő Tanátsnak olly hagyomással, hogy azokat még bővebben dolgozza ki, 's minél előbb terjelje eleikbe a' Rendeknek. — A' Tzikkellyek ezek:

1.) Azon Jus, mely szerint senki előbb árestomba nem tétethetik, hanem tsupán akkor, minc-
utánna

utánna ügye meg-visgáltatván, a' Törvény-szék által ítéltetett arra (*neminem captivabis, nisi jure victum*) ki fog terjedni minden Városi Lakosokra, azokat ki-véve, kikre törvényesen reájok bizonyosodott, hogy tsalárdul, adták fel adótságaik' ki-fizetésére való elégtelenségeket; avagy tselekedeten kaptak. — 2.) A' Kir. Városok, fel-fzabadittanak minden idegen törvény-szolgáltatás — nevezetesen a' *Palatinusoké, Starostáké, 's Burggráfoké* alól. — 3.) Minden magános és kisebb Városok, a' mellyek valamely más nagyobb Városok' vidékén fekszenek, hasonlóképpen a' Nemeseknek 's Papoknak törvény-szolgáltatásaik is, a' belső bátorságot tárgyazo dolgoknak el-intézésére nézve, a' fő helynek magistrátusától függésben fognak lenni. — 4.) A' leg fővebb Városoknak. (mellyek ezentúl fognak még meg-neveztetni) különös julsok leszsz, bizonyos számú Követeiket küldeni oda, a' hol az Ország' Gyűlése fog tartatni. — 5.) A' Rendek, el-fogják ezen Követeiket egyenlőképpen osztani, az Ország' Kints-Tárjára, 's a' Politzájra ügyelő Kommissziók közzé, és a' Nagy Kantzellarius' Törvény-székébe, holott a' Városokon, 's a' kereskedést tárgyazo dolgokban, ők is szintén úgy fogják voksaikat adni, mint a' több Tagok. — 6.) Az ekként Biztosokká választatott Városi Követeeknek fizetések fog járni. — 7.) Két esztendei szolgálatjuk után, hivatalokból való ki-lépésekkor nemesi rangra fognak minden taxa nélkül emeltetni. — 8.) A' Polgári Rendből lévő Személyekkel minden Prelatúrák, Kánonokságok, és Prebendák közök lesznek; azokon kívül, mellyek nyilvánvaló ki-fejezéssel Nemesek' számára rendeltettek a' Fundálók által. — 9.) A' Nemzeti Lovasság' Regementjét ki-véve, a' Köz. Társaságnak minden más Regementjeiben szolgálhatnak a' Polgári-Rendből valók, 's Tisztsegekre is léphetnek. — 10.) A' kik Stabális Kapitányságra fel-mentek, minden taxa nélkül meg-fognak nemesi tetni. — 11.) Minden Státusi Hivatalokat is viselhetnek a' Polgári Rendből valók, 's érdemeikhez kepest felyebb felyebb fognak emeltetni. — 12.) A' ki ezek köz-

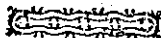
zül, valamely Kantzelláriának Igazgatójává lehetett, minden taxa nélkül Nemesség fog tétetni a' közelébb tartandó Ország-Gyűlése által. — 13.) Meg-engedődik a' Polgári Rendből valóknak, hogy mindennemű jöszágokat szerezhessenek, örökségben kaphassanak, 's azokat tulajdonképpenváló módon bírassák. — 14. Az olyanoktól (oha sem kell megtagadni, ha kívánnyák, a' Nemességet, a' kik egy Várost, vagy egy Falut vesznek magoknak. — 15.) A' Kommissziókra fel-ősztatott Városi Követek, e-lejdek terjeszthetik az egybe fereglett Rendeknek, a' Városoknak közönséges, avagy különösen egy Városnak magános kívánságait. E' végett minduntalan szabad bé-menetelek lesznek nékiek a' Gyűlésbe. Bátran fel-fedezhetik magok dolgaikat, 's kívánságaikat-is, 's úgy fognak vezetni, mint más Deputátusok — 16.) A' fellyebb említett Személyeken kívül, 30 Polgárokat fog minden Ország Gyűlés felvenni a' Nemesi Rend közzé, 's ezen meg-tisztelésben, azokra fog főképpen figyelmezni, a' kik katonai szolgálatjok, vagy valamely Fabrikának fel-állításá, vagy tartománybéli termékekkel való kereskedés által érdemesekké tették magokat; avagy a' kiket egy Kerület, vagy Város különösen ajánl. — 17.) A' kereskedésnek üzése, a' Polgárrá való létel ez vagy amaz Városban, 's valamely Fabrikának fel-állításá: nem fognak mostantól fogva a' Nemességhez illetleneknek íteltetni; sem a' Polgári Rendből valóknak betstelenségekre szolgálni. — 18.) A' melly Nemeseknek Birtokok vagyon a' Városokban, a' Magistrátus' törvény-szolgáltatása alatt fognak lenni, említett Birtokaikra nézve.

Egy illy *Homlokírádsú*: Az Aszfonyi Nem; a' XIX Százban — álomi látás, még írásból lévő fordításból XIII Rész. — Egy ilyen Könyvetske fog minden órán világot látni, melynek ide rekefzett rövid Summája méltó arra, hogy minden Olvasóktól el-olvastassék. (Had. Tör. 477.)

A Tanítás. — Önnön magától értetődik az, hogy fő gondunknak kell lenni, Gyermekeinket Kezeltényekké nevelni; 's a' vallásbéli tudományokban, elméjük tehettségéhez illendőképpen oktatni. Nem úgy festjük mi, a' Teremtőt ő előttök, mint rettenetes Istent; hanem, mint véghetetlen Jóságot, számtalan Világok Attyát, minden Jóknak Kút fejét. E' szeriát oktatjuk őket napról napra, világoztatjuk elméjüket, és sziveket minden nemes erköltsök lak-helyévé teszszük. Ennekelőtte vagy igen szabadgondolkozásúak, vagy igen ostobák, *bigottok* voltak, a' mint halljuk, az aszszonyi Személyek; mi őrizkedünk ezektől, hogy se búja, se pedig vak-buzgó Aszszonyokat ne nevellyünk. — Minél több szánakozást érdemlő tárgyakra teszszük őket figyelmetessé; minél érzékenyebbé tehetjük sziveiket: annyival közelébb jutunk tzelünkhoz *). Az érzékenység, forrása minden erköltsöknek. Az érzékeny Leánkánál, nem lehet drágább kintse a' Férjsnak. Mire megy a' gondolkozó Férjs, az érzéketlen Aszszonnyal? **) — A' Világnak leg-szebb, leg-szivrehatóbb történetei, mindegyek előtte; ezek eránt, szinte úgy, mint Férje eránt érzéketlen. — Az érzékeny szív előtt, minden gyönyörűség. Nyájaságra, háládatosságra nyit néki útát az egész Világ. Mindenütt, a' Teremtő jó-tévdő kezeit tsudálja; a' föld' terméséből, annak ajándékjait gyűjti; asztalát annak köszöni; annak óltalma alatt nyugszik-le, és tsendes, nyugodt fel-ébredését-is attól veszi. Érzzi annak tanításait, Szerentsétlenségében; boldogságában

*) *Mitsoda külömbség! A' mostani Aszszonyi Személyek, hideg vérrrel nézik a' vadak' kegyetlen viaskodását (Hetzen der Thiere), és a' véres szomorú játékokat szinte úgy. Melly igen érzékeny Teremtések!*

**) *Legyen Philosophus, mint sok mostani Férjsiának kell lenni.*

gában kegyelmességét *)). — Már a' Gyermekek is érzik, mihelyt tsak egy keveysé tudnak is itélni, mire legyenek rendeltetve. Ez az a' kö-fzirt, mely annyi hajó-töréseket, tévelygéseket okozott. A' Leánykáknak, tsak akkor akarta az ember tudtokra adni, miért vagynak a' Világon, mikor már igen is tudták *). — Mi, idejébbén meg mondjuk nékiek, de ezt az oktatást, a' nemes erköltsnek józan képzelésével öntjük beléjük; szivekre adjuk, hogy mindent, valami az illendőséggel, és a' szép magaviseléssel ellenkezik, útállyanak. A' mellett, nem ama' parantsoló, nyers, hanem barátságos hanggal élünk; ez az utobbi, sokkal hasznosabb az elsőnél. — Majd tsak nem szükségtelen azt elő hozni, mely igen igyekszünk azon, hogy a' Leánykák írni, olvasni, rend szerént, és gyorsan tudjanak. Szegény Eleink azt tartották, hogy nem szükség a' Leánykáknak írni tudni; elég, ha Könyvből imádkozhatnak. — Nállunk, valamint a' férjfi, szint' ugy a' Leány Gyermekeknek is vagyon, még pedig minden helységben oskolájok. A' Tanítók nem Közfürséből, Vargából, Afztalosból 's a' t. lett Kántórok; hanem tanúlt, és Királyi Véd alatt lévő Személyek, kik, nem lévén egyéb kötelefségek, tökéletesen folytatják hivataljokat. A' mi Leánykáink hat esztendő koroktól fogva, mig a' tizenkettődik esztendőt el nem érik, járják az Oskolát; az alatt, az írás 's olvasás mellett, egyebet is tanulnak; tanulnak helyesen írni; tanulnak historiákat, 's erköltsi tudományokat, különössen pedig szám-adást: mivel nem tzifra Báboknak, hanem jó Gazdalszönyöknak neveltetnek, kik a' házi költségeket, jövedelmeket

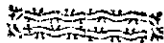
*) Mi nállunk ezekről igen keveset tudnak, vagy semmit sem akarnak tudni. A' közönséges megjegyzés ez: A' kenyér jön a' Zsemlyéstől; a' pénz a' bányából. Télben hideg; nyárban meleg.

**) Elég kár!

meket rendszerént feljegyzik; azokról, ha Férjek úgy kívánja, számbot adnak. Azt ki ki tudhatja, hogy ha néhány garasok hibáznak-is, azokért a Férj, kedves Feleségét a Vér-Biró eleibe nem idézi; de az Afzszornak magának-is kell azt tudni: ne talántán annak a házi gazdaságnak, mellynek ő az Anyja, károsodása következzen; és az ő illyetén restsége, Férje 's Gyermekei ellen hűségtelesség lenne. — A' jó erköltsi tulajdonságok' izentek előttünk, 's mi azokat a' leg-szorosabb értelemben kívánjuk. Az illendőség ellen el-követett vétkekért keményen fedjük Gyermekeinket, mert tudjuk, melly közel legyen az afzszonyi Nemben a' gonofzság, az illetlenség' határjához. A' leg-kis-kiseb hazugságért, kemény büntetést érdemel a' Leányka; a' ki a' hazugság mellett el-nem pirúl, az már el-indult a' tsalárdság útján. — A' rend-tartás, tsinosfág, mértékletesség, takarékság, józonság, a' mi Leánykáluk' farkallatos törvényei. Ezekhez idején korán szoktattatnak, hogy mind ezen tulajdonságok végtére természetté váljanak benne. De gondolhatni e' a' Világon valamit rútabbat, mint a' gondatlan, tisztátalan, mértékletlen, és tékozló részeges Afzszony? Mi önnön 's Maradékaink' Ellenségei lettünk volna, ha el-nem töröltük volna ezt az emberi bölcsőség' nagy akadályját. — — Minden, tsak a' szokástól függ. Az az utálat, mely akármiféle gonofzság ellen, az ifjúi esztendőkbén gyökeret vert; az a' gyönyörűség, mely ez vagy amaz erköltsnek képzelésében támadván, szívre hatott: egész hathatóságával tart az embernek egész élete' fogytáig, ha bár világosabb okokkal mutatások nem járúlnak-is hozzája; és soha se törülthetik el egészfzen. Az Afzszonyi Nemnek szüzességét, a' jó Anyák által gerjesztett természeti, ifjúi szemérmetségnek köszönhetni inkább, mint egyéb okoknak, demonstrációknak. “

„ A' mi mostan élő Afzszonyaink, és Leánykáink

ink a' leg-jobb Szakátsnék. *) Nem azért, mintha mindent magok főznének; hanem hogy parantsolni tudnak, itéletet tehetnek az étel' minémüségéről, 's a' Tselédnek meg-tudják mondani, hol és miben hibáztak **) — A' mi Leánykáink' varrásbéli munkáik, mint meg annyi kis remekek. Az Afiszonyi foglalatolságoknak minden egyéb részeit-is meg-kell tanulniok, hogy annak idején magokon segíthessenek. — De ezeken kívül, nem mulatjuk-el őket azokra is oktattatni, a' mik az ő velek való társalkodást kedvessé teszik, t. i. a' musikára, és a' tántzra. Lelkeiknek nagyobb ki-miveltetése végett, oly könyveket adunk kezeikbe, mellyek egyfzersmind gyönyörködtetnek, és oktatnak. Külömben lintsenek már most olyan Iróink, kik azon törekednek, hogy a' gonofságnak tsábitó képet adjanak, lest velse-nek a' jó erköltsnek, és kígyókat rejsenek a' virágok alá — mi azokat, az emberi böldság' rontóinak tartanánk, és gyüilölséggel, 's átokkal büntet-nénk. — Ha Lyánkáink, férjhez-meneteleknek ide-jét el-érték, akkor a' Szülék minden figyelmetessé-geket arra fordítják, hogy őket érdemes jó Felesé-gekké tehessék. Meg-engedjük nékik, az Ifjakkal való társalkodást: de tsak azokkal, a' kiknek ne-mes gondolkozások 's jó erköltsök tudva vagyon-e löttünk. Le-festjük nékik a' Tsábitót, és a' nyo-morú.

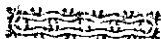
*) Ismét egy példája, a' XIX. Századi Afiszonyi Nem' érdemeinek.

**) Igazság szerént, egy Lyánkának se kellene ad-dig a' férjhez-menést meg-engedni, mig annak ta-nú-bizonyosságát nem adja, hogy a' házi Gardafszonyság' folytatására alkalmas. — Minden Pap' Megyéjében néhány értelmes Afiszonyokat kel-lene választani, kik erre vizáznának; és mig ezek-től a' Pap irást nem látna, addig senkit se merne meg-esketni. — Nem sokára alkalmasabb Afiszonyaink lennének.

morúságot, mellyet az eszközöl. Leg-édesebb örö-
münk az, ha el-érhetjük azt a' szerentsés órát,
mellyben Leányunkat tisztán, és szeplőtelenül ve-
zetjük egy érdemes Ifjú' karjai közé. Előre meg
mondjuk nékik mind azokat, a' miket tudniok szük-
séges, hogy a' Világnak minden tsábitásai is őket
meg ne tántoríthassák. A' leg-nemesebb Ifjú' szí-
vén, ez által könnyíttetik győzedelmeskedések. Ő-
rizzük őket, hogy a' gyönyörűséggel való vízfza-
lés, és az élet' módjában meg-történhető vigyázat-
lanságok által, külső kellemetességeket el-ne veszej-
tsék; mellynek meg őrzésére magak is kötelesek *).
Azonban arra-is meg-tanítjuk, hogy a' testi szépség,
egyedül az érdem és az illendőség által éri-el tö-
kéletességét. Meg-győzettejnek arról, hogy egy szép,
de indulatos Személy soha sem tettzik annyira, mint
a' nyájas, és természet szerént jó Lyánka; bár mely
igen kevés szépséggel birjon is ez; továbbá; hogy
melly igen bóldogtalan az a' Lyánka, ki tsak ad-
dig tettzik, míg néma, és mihent száját fel-tátja,
azonnal meg útáltatja magát. Oktattatnak a' szép,
és erőltetés nélkül való erköltsi tulajdonságokban,
és alkalmatossakká tétetnek arra, hogy kedves, kel-
lemes beszéllgetésekkel múlathassák a' velek társal-
kodókat; 's fetsegők azonban ne legyenek **). Nem
engedjük-meg nékiek, a' külső szépségben való ke-
vélykedést, 's Leány-Társaik eránt is, kik talán
nem olly kellemesek, mint ők, azonban birnak fze-
retetre méltó erköltsökkel, tiszteletet, és nagyra be-
tsülést öntünk beléjük. El-vezetjük őket a' külső
Társaságokba, 's a' mi jó azokban, meg-ismertet-
jük velek; meg nem engedjük azonban, hogy azok-
nak minden módijokat, bár ha még olly igen rend-
kivülvalók lennének-is, sőt az azok' követésére ún-
szoló

*) A' mai időbéli Lyánkák' negyed része, a' rendet-
len tántz által rontja el magát.

***) A' XVIII. Százban-, ezt a' tudományt nem
mészze vitték.

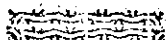
szóló kívánságokat-is el-öltjük benne. Az az öltözeteinek legkisebb néme, mely az egész termetet ki mutatja *). Ha a' Leány, meg-ígérte már a' Férjének az ösnye-kelest, 's az örökös szerelmet, és az esketés' ideje közelget, akkor az Anya — egy olly szerentsés órában t. i., mellyben a' szív minden érzékenyítő, béható tárgyak előtt nyitva áll — külön vészi Leányát, és illy forma intéseket tesz hozzája: „*Ladyom!* Te már Menyasszony vagy, egy jó erköltsökkel tellyes, ártatlan Menyasszony! Néked azzá-kell lenned, a' mi én vagyok: Feleséggé, és Anyává. Én, abban a' bizodalomban élek, hogy jövődöbéli Férjednek benned egy tökéletes Feleséget neveltem. Most lépsz életednek leg-főbb helyére; halljad az én oktatásimat, kövesd azokat: A' Szerető, és Férj, két, egymástól különböző Teremtés-k. Az a' szerelem, melly a' házasságot szerzi, rövid ideig tartó; de okosság által, a' leg-tartósabb barátságga változhat — egy olly barátságga; melyet csak a' halál romthat el. — Felejtse el már most a' Szeretőt, 's Férjed legyen szivednek egyetlen egy foglalatósága. Az eránta való magad-wilése, tettző legyen, minden magad' meg-alatsonitása nélkül, nyájas hízelkedés nélkül, és mérsékelt Yeléség nélkül. Ugy nézd őt, mint Fejedet, mint Istápodat. Tanúld ki természetjét, 's ahoz alkalmaztasd magadat. Ne avatkozz az ő foglalatóságaiba. Ha rossz kedve van, igyekezz őt meg-vidámitani; hogy ha pedig első igyekezeted el-nem érte tzelját, hagyd békével, különben még jobban fel-fognád bolfszontani. — A' Férjfiaknak különös természetek vagyón. — Azt soha se mondjad, hogy
más

*) Ha ez igaz, a' minthogy nem-is kételkedhetni benne; úgy nem tudok rendkivülvalóbb módit, mint az abrantsos farak vóltak, mellyeknek a' házi-kapui-is keskenyek valának. De hállá a' jó izlésnek, már ezeket-is szdmkivctésbe küldötték Asszonyaink!

más Szeretőket vetettél-meg érette; az illy szemre-
hányásokat nehezen szenvedik a' Férjfiak, 's azon
kívül, bizonyosan ő is el-felejtett éretted más Lyán-
kákat. — Ne kívány több költséget ruházatidra,
mint a' mennyi jövedelméből ki-telik; és ne ásitozz
aria, a' mire szükséged nintsen. Ne kövesd azo-
kat az Afzszonyokat, a' kik viszta élnek Férjek
kedvezésével. Kerüld az olly Afzszonyok' társasá-
gát, kik (ha még most is találtatnának) Férjkről
roszszat beszélnek — azok, mind alatsony lelkü te-
remtések *). Kiváltképpen őrizkedj, hogy hitelt ne
adj az ollyatén Hízeltkedőknek, kik az illjú Háza-
sokhoz gyakran bé-tsúznak, és a' tzeljok gonol-
z**). Férjed eránt való hűséged, egy legyen a' leg-
szentebb kötelelségeid között. Tsinosan, és rende-
sen tsartsad házadat; szives légy Tselédidhez — a'
Tselédék, Szolgák, szinte olly Emberek, mint az
Uruk. — Ha Gyermekkel áld meg az Isten, azo-
kat el ne kényeltesd, és magadra ne szoktasd. A'
leg-figyelmesebb előre-nézéssel neveld őket — a'
neveléstől függ az ember' bölcsősége. Tanítsd őket
mindenre, a' mi jó, hasznos, és szép — a' ki a'
mai Világban elő akar menni, igen alkalmas le-
gyen. Házasság életében, ne tarts számot a' szüntel-
en tartó gyönyörűségekre. Vagynak olly idők, és
állapotok, mellyek keservet, és bűt hoznak magok-
kal. A' ki ezekhez előre el-készül, könnyebben
szent.

*) Ha ennek tellyesedni kellene, úgy sok esmerettsé-
geknek szakadna végek, 's egyszersmind az Afz-
szonyi mulattságok között egy, meg-szünné.

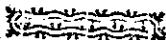
***) Az úgy neveztetett Házi-Barátok (Haus Freunde)
a' leg veszedelmesebb Tsapodárok — ezek, nem-
csak azzal adóznak a' bé vett sok ebédékért, vacso-
rákért, hogy Jótévőjüket mások előtt ragabnazzák;
hanem azon-is iparkodnak, hogy a' Házasság között
viszta vonásokat szerezzenek, és úgy a' fertőben
halászhassanak.

szenvedheti. Ugy élj, hogy számot adhass tetteidről, ha hirtelen történne is halálad; úgy valóban olly bődög lélezesz házas életedben, a' millyen tsak lehet valaki e' Világon. — — —

Minékutánna már a' Leányból Asszony lett, el múltak az öröm-borongó napjai, és az ifjú Feleség egészen Férjének kezd élni; akkor az Anya, előbbi tanításához még azokat teszi, mellykről addig, míg Leánya hajadon volt, nem olly világosan szólhatott. Már most nem úgy beszéll, mint Anya; két Asszony beszéll egymással. Barát Asszony, a' Barát-Asszonyával. „Számatalan Ifjak' Seregéből lépett ki, úgymond a' te Férjed, 's tégedet magxiévé tett. A' te tulajdon szived választotta ötet. Öszve keléstek már meg esett, és ezt úgy nézzed, mint olly forrást, mellyből éltedben bődogságodnak leg nagyobb mértékjet méritheted. Kaptsold őt hovatovább erősebben magadhoz, nem egyedül külső kellemetésségeddel, hanem a' vele való leg nyájiasabb egyyet értéssel. A' te bődogságod a' legingadozóbb lábon áll, ha külső szépségeden kívül egyéb istápjja nintsen. Ez, nem tsak az elztendők' szárnával enyészik el, hanem még életed' leg jobb korában is, tsak egy betegség által is el hervadhat. Ha ezen kívül semmit se találnak rajtunk Férjeink, a' mi, erántunk lévő szerelmeket előttiünk nyilvánvalóvá, bizonyossá tehetné, melly igen szomorú állapotra jutnánk annak el vesztésével! Hogy ha pedig szívünknek nemessége az, a' mi előtők érdemesekké teszen, úgy hozzánk vonzó szerelmek éltünknel - is tovább tartandó. Minden magát elő adó alkalmatossággal, adjad példáját nemesen-gondolkozásodnak; és ha olly tárgyak állanak-elő, mellyek gyönyörködtető érzéseket gerjesztenek, te légy az első azoknak jelentésekben. Igazán, és változatatlanul szeresd azt, ki téged' Nemünknek számtalan Személyei közzül ki választván, magxiévé, tett. Ő azon igyekszik, hogy téged bődoggá teheszen; nekéd pedig még annyival nagyobb szerénységgel kell az ő bődogságának elő mozditásán iparkodnod. Utáld valamint most, színi-
ugy

Úgy életed? Ingytáig az ellene való hűségtelenséget.
 Ez a' gonofság, a' Férjeket is motskollya; de min-
 ket még jobban. A' hűségtelen Asszony gyalázatja
 az ő Nemzettségének, mert a' természet ellen vét-
 kezik, maradékait számot nem adható-képpen ve-
 gyíti öszve, 's Gyermekait abba a' veszedelembe ej-
 ti, hogy Attyok által gyűlöltessenek. Ez az Férjére
 büntelenül többé soha se nézhet, annak szemeiből
 olvassa a' leg keservesebb, leg betstelenitőbb szemre-
 hányásokat, és az egész jól gondolkozó Világtól ú-
 táltik. Ditsőffégednek tartásad, hogy ha Férjedet
 úgy teheted, eránta való hűségedről bizonyossá,
 hogy még tsak gyanúsága se lehessen ellened. Az
 a' meg-elégedés, mellyel azután karjaid között re-
 pes, legyen azért a' te leg édesebb jutalmad, és
 ha őt éppen olly hívnek és tükellertesnek láthatod
 melletted, akkor azzal a' gyönyörködtető képzelő-
 déssel hizelkedj magádnak, hogy ahoz, a' te valósá-
 gos hűséged is lokat adott. — Egy nemesen gon-
 dolkozó Férjfi se fog rajtunk kegyetlenkedni, tekin-
 tetbe fogja venni gyengén lett alkottatásunkat; és
 annak mértéke Izerént fog velünk bánni. De a' neme-
 sen gondolkozó Asszony se felejtse el, a' Férjet il-
 lető nyájas tiszteletet. Ennek azt kell kívánni, hogy
 Férje minden Polgár-Társai' szemeiben tisztelet' tár-
 gya legyen, és arra nézve ő adja meg néki leg e-
 löször is a' tiszteletet. Haszontalan óhajtja azt,
 hogy Férjét Barátjai tiszteljék, ha maga tsak imigy
 amúgy bán vele. Ő a' háznak feje, ő néki kell az
 azt illető minden gondoskodásokban leg inkább része-
 sülni; az azt fenyegető veszedelmeknek ellentállani,
 's azt fenn tartani; azért, őt illeti a' leg-elsőbb hely
 a' háznál. Inkább szolgálna gyalázatunkra, mit bé-
 tsületünkre, ha a' Férjeinken való uralkodással dítse-
 kednénk. Az által, őket valóságos bolondokká
 hirdetnénk ki; és avagy nem szégyenlenénk e' Bo-
 londok' Feleségei lenni? Az az Asszony, a' kinek
 Férje közönséges meg-véttetésben él, mindég együtt
 szenved azon gyalázat' terhét; mi módon igyekez-
 het azon, hogy Férjét útálatosá tegye? Hagyd úgy
 tehát -

tehát ezt az állapotot, a' mint a' Természet rendelte, és a' mint jól is vagyons: hogy t. i. a' Férj legyen első a' háznál. Ő gondolja ki a' munkát, ő rendelje, végezze; te pedig légy segítségére, a' mennyiben erőd's tehetséged engedi."

A' többi következik.

Végső jegyzések. — A' Belgrádból érkezett tudósítás szerint, a' *Skutari Basa* rá-ütött a' *Montenegrinuszokra*, kik keményén ellent álván, nem csak minden Sergét vissza verték, hanem a' Basának is edgyik Karját el-vitte az ágyu gollyóbis. — *Szisztóvából* azt írják, hogy itt foly a' Békesség tanítása, és még semmi bizonyos nintsen, minthogy az Udvarokhoz, küldött Kurirok még vissza nem érkeztenek. — Ugy értjük némely Levelekből, hogy az ujjabb számvetés szerint, az Auszriai Ház, a' Török háború alatt 1788. 9. Febr. tól fogva 27. Julii 1790. ig, az Ellenség előtt, Sebben és az Ispotályban 130-ezer fegyverest vezetett volna el. Ezek közül 9934, a' tsata piatzon maradt és el fogatott. Az el-esett és meg-holt Tisztek száma 600-ra mégyen; a' Generáloké 13-ra; kik ezek: *Hadik, Laudon, Lichtenstáin, Rouvroy, Fábri, Anhalt Göthen, Bichardt, Khun, Thurn, Bubenhofen, Schindler, és Tillier.* — A' leg-nagyobb veszedelmünk *Gyurtsónál* volt, hól 709 emberek maradtak oda — a' költségünket 156 milliomra számlálják. — Az Auszria fegyver által el-vezett Törökök száma 36555 koposf fejekre számláltatik azokon kívül, kiket magokkal el-vitlenek. — A' Békességben sokan nem kételkednek — nevezetesen a' mi Udvarunk minden táborig készületeket el-adott. Az Ispotályok a' Slávoniai széleken adatnak, és az a' 7 milliom fejs Ketske, mellyek a' betegek körültették a' szolgálatot, Belgrád környékére *speculatio-ra* hajtattak.

Költ Bétsben 3. Májusban 1791.

Sz. 5.